

MĀCĪBU STUNDU PIEMĒRI LATVIJAS VĒSTURĒ 6. KLASEI

Metodiskais materiāls

Metodiskā materiāla autore
Dace Saleniece

Atbildīgā par izdevumu
Vita Jaunozola

VISC redakcija

© Valsts izglītības satura centrs, 2011

Satura rādītājs

Ievads	3
1. temats. Es un manas ģimenes vēsture (14% no kopējā mācību stundu skaita).....	5
2. temats. Es un manas tuvākās apkārtnes (ciema, pilsētas, novada) vēsture (14% no kopējā mācību stundu skaita).....	12
3. temats. Es un Latvijas vēsture (44% no kopējā mācību stundu skaita)	19
Darba lapas.....	29

Ievads

Metodiskais materiāls "Mācību stundu piemēri Latvijas vēsturē 6. klasei" veidots saskaņā ar Valsts izglītības satura centra izstrādāto mācību priekšmeta "Latvijas vēsture" programmas paraugu. Tā mērķis ir piedāvāt skolotājiem vienu no variantiem, kā mācīt Latvijas vēsturi, iedrošinot skolotājus radošam mācību procesam un pilnveidojot izpratni par vēstures mācīšanas veidu dažādību. Metodiskajā materiālā ir noteiktā sistēmā sakārtotas aktivitātes, kuras pakāpeniski virzītas uz jēgpilnu vēstures obligātā mācību satura apguvi. Tajā iekļautas aktivitātes obligātā mācību satura apguvei un darba lapu paraugi.

Sākot ar 2011./2012. mācību gadu, 6. klasē vienlaikus uzsāks divu atsevišķu mācību priekšmetu – "Latvijas vēsture" un "Pasaules vēsture" – apguvi. Katram no tiem mācību gada laikā būs 35 mācību stundas. Mācību priekšmetu programmu paraugi paredz skolēniem apgūt katram mācību priekšmetam raksturīgos tematus saskaņā ar mācību priekšmeta obligātā satura sadaļu "Zināšanas un izpratne par tuvākās apkārtnes un Latvijas vēsturi" vai "Zināšanas un izpratne par pasaules vēsturi". Savukārt apgūstamais obligātais mācību saturs komponentos "Pagātnes pētīšanas un interpretēšanas īpatnības" un "Sevis kā vēstures procesa dalībnieka apzināšanās" gan Latvijas, gan pasaules vēstures mācību priekšmetos ir vienāds, t.i., strādājot pie dažādu tematu apguves, tiek veidotas un attīstītas tādas pat zināšanas, prasmes un attieksmes. 6. klasē programmu paraugos akcentēta to prasmju apguve, kuras skolēniem būs nepieciešamas kā instruments sekmīgai vēstures mācību priekšmetu mērķu sasniegšanai visā pamatizglītības apguves laikā, kā arī pēc tam, turpinot mācības vispārējās vidējās izglītības pakāpē. Metodiskais materiāls veidots, lai veicinātu skolēnu pamatprasmju attīstību. Aplūkojot skolēniem saturiski tuvus tematus, izmantojot daudzveidīgas mācību metodes un radošus uzdevumus, skolotājs ar šī metodiskā materiāla palīdzību var izveidot skolēnos izpratni par vēstures būtību un drošus pamatus tālākajai mācību darbībai vēstures mācību priekšmetā. Tāpat arī metodiskajā materiālā apkopoti paņēmieni, kas veicina skolēnu prasmi patstāvīgi veikt dažādus vēstures mācību priekšmetam raksturīgus darba uzdevumus – prasmi lietot vēstures zināšanas un izpratni dažādās situācijās, darboties ar vēstures avotiem un izstrādāt argumentētu aprakstu.

Mācību priekšmetu "Latvijas vēsture" un "Pasaules vēsture" programmu paraugi ir veidoti, hronoloģiski saskaņojot mācāmos tematus. Ir svarīgi, lai skolēni izprastu pasaules un Latvijas vēstures savstarpējo mijiedarbību un vēstures kopīgās likumsakarības. Šī iemesla dēļ mācību priekšmets "Latvijas vēsture" tematiski tiek uzsākts ar skolēniem tuvākās, piemēram, ģimenes, skolas, ciema (novada, pilsētas) vēstures apguvi, kā arī ar vispārēju Latvijas vēstures pārskatu. Tādējādi mācību procesā tiek ievērots princips, saskaņā ar kuru skolēni sākotnēji apgūst viņiem tuvāko informāciju, pēc tam – tālāko. Piemēram, izpratne par to, kas ir vēsture un vēstures avoti, laika skaitīšana nav aplūkoti kā atsevišķi temati, bet ir iekļauti skolēniem tuvākās vēstures tematu saturā.

Metodiskajā materiālā apkopoti ieteikumi, kā darboties vēsturē ar jautājumiem, par kuru tiešo saistību ar vēsturi ikdienā parasti cilvēki neaizdomājas. Temati "Es un manas ģimenes vēsture", "Es un manas tuvākās apkārtnes (ciema, pilsētas, novada) vēsture" ļauj skolēnam uztvert sevi kā vēstures daļu un apzināties gan savu vietu vēsturē un iespējas ietekmēt vēstures gaitu, gan vēstures un vēstures mācību priekšmeta nozīmi kopumā. Pieeja vēstures mācīšanai, kas atspoguļota metodiskajā materiālā, ir uzskatāma arī par labu skolēnu mācību motivācijas veidotāju.

Saskaņā ar mācību priekšmetu programmu paraugiem vienlaikus ar tuvākās vēstures tematu apguvi Latvijas vēsturē un pasaules vēsturē skolēni iepazīstas ar aizvēstures un seno laiku vēstures notikumiem. Tādējādi, uzsākot aizvēstures perioda apguvi Latvijas vēsturē, skolēni jau ir iepazīnušies ar tā galvenajām iezīmēm pasaules vēstures stundās. Pēc tam, kad Latvijas vēsturē iepazīts senākais tās vēstures periods, abos mācību priekšmetos

tematu apguve norit, apgūstot vēstures notikumus gan Latvijas teritorijā, gan pasaulē vienlaikus. Šajā metodiskajā materiālā apkopoti ieteikumi darbam mācību stundās līdz vēstures hronoloģiskajai apguvei, t.i., ieteikumi, kā apgūt tematus "Es un manas ģimenes vēsture", "Es un manas tuvākās apkārtnes (ciema, pilsētas, novada) vēsture", "Es un Latvijas vēsture".

Metodiskais materiāls izstrādāts atbilstoši mācību priekšmeta "Latvijas vēsture" programmas paraugā norādītajam laika sadalījumam katram tematam. Veidojot mācību priekšmeta programmu, saskaņā ar kuru skolēni apgūs vēsturi, skolotājs piedāvātajā plānojumā var veikt savas korekcijas, tāpēc metodiskajā materiālā stundu piemēri atbilst tematam, nevis apakštematam, lai piedāvātos piemērus būtu iespējams izmantot pēc iespējas daudzveidīgāk. Skolotājs var veikt piedāvāto aktivitāšu atlasu atbilstoši īstenojamajai programmai. Tādā gadījumā nepieciešams pārliecināties, lai pārveidotajā variantā būtu visi programmas paraugā iekļautie sasniedzamie rezultāti. Mācību priekšmeta programmas paraugā definētie sasniedzamie rezultāti kopā veido mācību priekšmeta standarta pamatprasības. Pamatprasību var apgūt, ja pakāpeniski un soli pa solim mācību procesā sasniedz noteiktus rezultātus. Stundu piemēru laika plānojumā ir ņemts vērā arī tas, ka skolēnu skaits dažādās skolās var būtiski atšķirties, kas arī ietekmē, kādas mācību metodes, darba formas un izmantojamās mācību līdzekļus skolotājs izvēlas.

1. temats. Es un manas ģimenes vēsture

(14% no kopējā mācību stundu skaita)

1. apakštemats. Es un mans vārds
2. apakštemats. Mani pagātnes notikumi
3. apakštemats. Vēstures liecības ap mani
4. apakštemats. Dzimtas koks
5. apakštemats. Es un mana ģimene – vēstures dalībnieki

Temats par skolēnu un viņa ģimeni ir iekļauts vairāku mācību priekšmetu, piemēram, "Sociālās zinības", mācību saturā. Vēsturē skolēns izziņās sevi un savu ģimeni no vēl viena skatu punkta, iepazīstot šai zinātnei raksturīgās prasmes un iemaņas.

Apgūstot tematu "Es un manas ģimenes vēsture", jāņem vērā tā sensitivitāte. Var veidoties situācijas, kad skolēns vai kāds no viņa ģimenes nevēlas, lai mācību stundās tiktu apspriests ar ģimenes vēsturi saistīts jautājums vai ģimenes vēsture kopumā. Skolēna noraidošajai attieksmei pret tematu var būt citi iemesli, piemēram, emocionāli. Tāpēc skolotājam būtiski atrast katrai konkrētajai situācijai piemērotāko veidu, kā runāt par skolēnam svarīgo vēstures aspektu. Lai iegūtu atgriezenisko saiti, skolotājs stundas (stundu) beigās var dot 1. darba lapu "Pārdomu lapa", kurā skolēns atspoguļotu gan stundā apgūto, gan savas izjūtas. Darba lapā iekļautos jautājumus iespējams variēt un pārveidot, izmantojot jebkura temata apguves laikā. Ne visi skolēnu veiktie uzdevumi jāapspriež klasē. Piemēram, ja skolotājs izvēlas aktivitāti, kurā paredzēts intervēt skolēna ģimenes locekļus, svarīgi, lai skolēns saprot, kāpēc tas tiek darīts, kādu informāciju tādējādi var iegūt, kā to darīt. Tāpat svarīgi, lai skolēns uzdevumu veiktu. Intervijās iegūto informāciju nepublicēt, kā arī par obligātu prasību neuzskatīt, ka skolēnam uzzināto nepieciešams prezentēt. Būtiski izvērtēt, vai iegūtās informācijas prezentēšana, piemēram, improvizētā izstāde, neradīs daļai skolēnu mazvērtības izjūtu vai pat pazemojumu. Tā kā skola pilda arī sociālo funkciju, skolotājam ir nepieciešams izvērtēt iepriekš 5minētos jautājumus.

Svarīgi ievērot, ka apakštemats "Dzimtas koks" neparedz katram skolēnam izstrādāt savu dzimtas koku. Pirmkārt, temata ietvaros vajag skolēniem sniegt zināšanas par to, kas ir dzimtas koks un ko ar tā palīdzību iespējams sasniegt. Otrkārt, skolēniem jāizprot, pēc kādiem principiem dzimtas koks tiek veidots. Skolotājs var dot uzdevumu katram skolēnam izveidot savu dzimtas koku, kurā iekļauti tie ģimenes locekļi, kurus skolēns pats līdz nākamajai mācību stundai var apzināt. Tās varētu būt arī tikai divas vai trīs paaudzes. Darba rezultātu publicēšanai vajadzētu būt brīvprātīgai. Lai radītu izpratni par dzimtas koku, var izmantot kādas vēsturiskas personas (novadnieka) dzimtas vēsturi vai izvēlēties piemēru, kurš nav saistīts ar klases skolēnu ģimenēm. Būtiski atcerēties, ka skolēniem nav ieteicams prezentēt tādas dzimtas kokus, kurus veidojuši viņu vecāko paaudžu ģimenes locekļi.

Apgūstot tematu "Es un manas ģimenes vēsture", skolēns var veidot savu (ģimenes) albumu vai materiālu kopu, vēstures grāmatu, žurnālu, vēsturiskas dokumentālas vai mākslas filmas scenāriju, sacerēt stāstu vai dziesmu u.tml. Lietderīgi izmantot skolēnu radošo pieeju mācību darba rezultātu noformēšanā, piemēram, zīmējot, līmējot, veidojot, sacerot vai komponējot. Ja radošai darbu noformēšanai nepieciešams ilgāks laiks nekā līdz nākamajai mācību stundai, ar skolēnu var vienoties par darba nodošanas termiņu. Šādā gadījumā skolotājs var būt arī darba konsultants, starplaikā starp

uzdevuma saņemšanu un tā nodošanu atgādinot par veicamo uzdevumu. Tāpat skolēns var veidot sava darba rezultātu prezentāciju, izmantojot datora piedāvātās iespējas. Uzdevumus skolēns var veikt arī pierakstu kladē, tomēr īpaša darba noformēšana dod skolēnam motivāciju un pārliecību par veikuma nozīmīgumu. Ja skolēnu ir ieinteresējusi ģimenes vēstures pētniecība, apkopotos materiālus skolēns var papildināt pēc saviem ieskatiem.

Ļoti svarīgi, lai darba gaitā skolēns izprastu, cik nozīmīgi un saudzējami ir mācību procesā iepazītie un izmantotie ģimenes vēstures avoti. Tāpēc regulāri nepieciešams atgādināt, ka nedrīkst griezt dažādus dokumentus, ģimenes fotogrāfiju vienīgos eksemplārus, ielīmēt tos savā darbā vai vizuāli mainīt. Šādas darbības var veikt tikai ar dokumentu un fotogrāfiju kopijām. Vēstures avotu oriģinālus uz skolu var nest tikai ar vecāku vai vecvecāku atļauju un apzinoties, ka tie jāsaudzē.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
1.	Mans vārds	<p>Jautājumi ievadsarunai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vai tu kādreiz esi domājis par savu vārdu? • Vai tu esi aizdomājies, ka savu vārdu mēs bieži uztveram kā pašsaprotamu lietu, tomēr tam ir vēsture? • Kā tevi sauc? • Vai tev patīk savs vārds? • Vai tu gribētu, lai tev būtu cits vārds? Kāds? • Vai tu zini, ko nozīmē tavs vārds? • Vai tu zini, kur un kā radies tavs vārds? • Vai tu zini, kāpēc tev ir dots tieši šis vārds? • Vai vārds tev ir dots par godu kādam ģimenes loceklim, grāmatas vai filmas varonim? • Vai tavs vārds stāsta arī par tavas ģimenes vēsturi? <p>Skolotājs pārrunā ar skolēniem, ka vēsture ir arī viņu uzvārdam, dzīvesvietai vai tās maiņai u.tml. Savukārt vēstures fakts ir viņu dzimšanas datums un vieta.</p> <p>Ko skolēni zina par savu pagātņi? (2. darba lapa "Tests. Ko es zinu par savu pagātņi?")</p> <p>Skolotājs paskaidro skolēniem, ka šī ir personiska informācija un skolēniem klasē to nav nepieciešams apspriest. Skolotājs izskaidro, kādus secinājumus var iegūt par ģimenes vēsturi, apkopojot atbildes uz katru no testa jautājumiem. Skolēni aizpilda testa pirmo 10 jautājumus (1. lapa), pēc tam atbild uz A un B jautājumu (2. lapa). Atbilžu pārbaude un testa rezultātu novērtēšana veicama kā mājas darbs. Arī testa rezultātus klasē nevajag apspriest.</p>	Pagātne, vēsture, vēstures liecības: aptauja vai intervija (mutvārdu avoti), dokumentu izpēte (rakstītie avoti).	1., 8. (vēsture, arhīvs), 12., 13., 21., 24., 25., 27., 29.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>Pārrunājot skolēnu atbildes uz 2. darba lapas A un B jautājumu, skolotājs izskaidro, ka skolēniem testu vajag pabeigt mājās, izmantojot ģimenes aptauju, interviju vai dokumentu izpēti (ģimenes arhīvs), kas ir liecības par skolēna ģimenes vēsturi. Skolotājs izskaidro, ka dažādu iemeslu dēļ ne vienmēr var izdoties atrast atbildes uz visiem jautājumiem.</p>		
2.	Mani pagātnes notikumi	<p>Skolotājs aicina skolēnus veidot viņu personīgās pagātnes notikumu sarakstu. Skolēni darbojas individuāli atbilstoši prātavētras metodes principiem, t.i., skolēni, izmantojot atslēgas vārdus vai vienkāršus paplašinātus teikumus, piktogrammas vai simbolus, atzīmē savas dzīves notikumus, kurus viņi atceras. Skolotājs var uzrakstīt (uzzīmēt) nelielu piemēru uz tāfeles: pirmā skolas diena XXXX. gadā, pirmais velosipēds trīs gadu vecumā, strīds ar labāko draugu. Uzdevumu skolēni var veikt uz vienas lapas vai katru notikumu atzīmēt uz nelielām lapiņām, kas iepriekš sagatavotas.</p> <p>Skolotājs lūdz sakārtot notikumus hronoloģiskā secībā. Rezultātā izveidojas katra skolēna personīgā laika līnija.</p> <p>Darbam iespējams izmantot garu papīra lentu, kuru pēc tam var sarullēt. Skolotājs paskaidro, ja kāds no notikumiem sākotnēji nav ierindots laika līnijā pareizajā vietā, darbā ir iespējams veikt labojumus, kā arī ierakstīt kādu notikumu, kurš sākotnēji piemirsies, bet tad šķitis tik svarīgs, lai tiktu iekļauts sarakstā. Tādējādi darbā var veidoties svītrojumi vai papildinājumi.</p> <p>Skolotājs aicina skolēnus uzzīmēt apmēram centimetru platu spirāli, uz kuras atainot vēstures notikumus. Papīra spirāli izgriež, vienu tās galu piestiprina uz papīra lapas vai pierakstu kladē. Spirāle salocītā veidā nav platāka par pamatni, uz kuras tā piestiprināta. Tajā skolēni notikumus var iekrāsot atbilstoši tam, kādā krāsā katru notikumu izjūt.</p> <p>Skolēni notikumus var kārtot uz šauras lentas vai auklas, piestiprinot pie tās lapiņas, uz kurām atainoti notikumi. Lapiņām jābūt sakārtotām tā, lai tās var noņemt un pārvietot. Tādējādi atainotos notikumus var mainīt vietām un to sarakstu papildināt. Pašu lentu var piestiprināt, piemēram, pie lapas, kuru iespējams pārlocīt, telpā pie sienas, pierakstu klades atvērumā. Šajā gadījumā būtiski pārdomāt uz lentas (auklas) stiprināmo lapiņu platumu vai izmantojamo lapiņu, t.i., skolēna vēstures notikumu, skaitu.</p> <p>Skolotājs sadala skolēnus grupās un aicina izveidot grupas laika līniju. Šajā aktivitātē katrs skolēns iesaistās ar ierobežotu savas personiskās vēstures notikumu skaitu, piemēram, ne vairāk par pieciem notikumiem katram. Grupas laika līnija tiek prezentēta pārējiem klasesbiedriem. Skolotājs var aicināt izveidot arī klases skolēnu personīgās vēstures laika līniju, lūdzot katram skolēnam izvēlēties tikai vienu vai divus savas dzīves notikumus. To atlases kritēriji varētu būt dažādi, piemēram, pats laimīgākais notikums.</p>	Hronoloģija, laika līnija, notikumi, kas veido vēsturi.	2., 17., 18., 19., 22.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>Skolotājs var rosināt skolēnus pārdomāt, kādi notikumi tiktu iekļauti viņu ģimenes laika līnijā. Tāpat arī atgādina, ka šāda uzdevuma veikšanai nepietiek tikai ar paša skolēna atmiņām par pagātņi, bet nepieciešams veikt arī dažādu dokumentu izpēti un aptaujāt (intervēt) vecāko paaudžu ģimenes locekļus, iegūstot vēstures liecības. Ja skolēni izrāda iniciatīvu, ģimeņu laika līnija ir atbalstāma, bet ne visiem obligāti īstenojama.</p>		
3.	Vēstījums nākotnei	<p>Skolotājs skaidro, ka arī lietas (priekšmeti) ir liecības par pagātņi, sagatavojot nelielu kolekciju, kurā ir iekļautas vairākas kādu noteiktu laika periodu raksturojošas lietas. Tāpat arī skolotājs var veidot saikni ar mācību priekšmetā "Pasaules vēsture" apgūstamo aizvēstures periodu un paskaidrot, ka reizēm tikai lietas dod informāciju par pagātnes notikumiem vai ir lielisks cita veida vēstures liecību papildinājums.</p> <p>Skolotājs sadala klasi grupās. Klases uzdevums ir izveidot simbolisku sūtījumu nākotnei. Tajā iekļauj lietas, kuras raksturo 6. klases skolēnu dzīvi mūsdienās Latvijā. Katra grupa sākotnēji izveido šo lietu sarakstu. To kopskaits nedrīkst pārsniegt piecas vienības. Skolēni tās vizualizē, piemēram, uzzīmējot vai izveidojot no plastikas, izveido improvizētu izstādi un paskaidro, kāpēc tieši šīs lietas iekļautas izstādē un paredzētas nosūtīšanai kā vēstījums nākotnei. Improvizētās izstādes lietas saliek kastē, un skolēni izdomā labāko vietu, kur to noglabāt, lai sūtījums saglabātos nākotnei.</p> <p>Ja klasē nav daudz skolēnu, skolotājs sagatavo dažādas lietas vai to attēlus, no kuriem skolēni izvēlas izstādē un sūtījumā nākotnei iekļaujamos objektus.</p> <p>Kad skolēni mācību procesā būs apguvuši dažādus vēstures tematus, izstādi var veidot par kādu vēstures laikmetu vai notikumu.</p>	Vēstures liecības: lieta vai priekšmets (lietiskie avoti), laikmets, kultūrvēsturiskais mantojums, arguments.	11., 34.
4.	Pagātnes vēstījums	<p>Nedēļu pirms plānotās mācību stundas par fotogrāfiju izmantošanu skolotājs lūdz skolēnus ar vecāku atļauju izvēlēties no ģimenes arhīva 3–5 kāda ģimenes locekļa vai ģimenes tradīciju fotogrāfijas, kurās redzams viens un tas pats cilvēks vai vienu un to pašu cilvēku grupa, nokopēt tās un izveidot fotokolāžu uz A4 formāta lapas. Skolēns darba uzdevuma veikšanai var izmantot dažādās tehnoloģiju piedāvātās iespējas.</p> <p>Skolotājs var rosināt skolēnus pašiem veidot dažādas ģimenes vai ģimenes vēstures notikumu fotokolāžas, ar ko papildināt mācību procesā izveidoto materiālu kopu par savu ģimeni.</p> <p>Skolotājs skaidro, ka mūsdienās fotogrāfija ir kļuvusi par parastu skolēna ikdienas dzīves daļu, ko ir radījusi dažādu tehnoloģiju attīstība. Tāpat mūsdienās ir iespējams saglabāt un demonstrēt lielu fotogrāfiju daudzumu. Vienlaikus ir iespēja iemūžināt ne tikai savas</p>	Vēstures liecības: attēli vai fotogrāfijas (attēlu avoti), vēstures avotu grupas, pārmaiņas, cilvēks – vēstures notikumu līdzdalībnieks un veidotājs, arguments.	3., 4., 8. (vēstures avoti), 9., 10., 20.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>vēstures, bet pat valstiski svarīgus vēstures notikumus un tādus, kuri ir unikāli un nozīmīgi sabiedrībai.</p> <p>Jautājumi ievadsarunai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ko un kādos gadījumos skolēni mūsdienās fotografē? • Kāpēc skolēni fotografē? • Ko no fotogrāfijām var uzzināt? • Ar ko atšķiras pagātnes fotogrāfijas? • Kādos gadījumos visbiežāk tika uzņemtas fotogrāfijas pagātnē? • Kā, pētot pagātņi, var izmantot fotogrāfijas? Kādas priekšrocības ir fotogrāfijai kā pagātnes lieciniekam? • Kādu informāciju var iegūt, aplūkojot fotogrāfijas, kurās attēloti tie paši cilvēki un vietas dažādos laika periodos? <p><u>3. darba lapa</u> "Ko es varu uzzināt par pagātņi, izpētot ģimenes fotogrāfiju?". Skolotājs konsultē skolēnus uzdevuma veikšanas laikā par attēlu avotu analīzi. Pēc darba lapas aizpildīšanas skolotājs ar skolēniem pārrunā, kas interesants bija izpētes procesā, uz kādiem jautājumiem tika atrastas atbildes, bet kādi palika neskaidri, kā arī to, kas vēl būtu jāzina, lai pilnībā izprastu fotogrāfijās attēloto.</p> <p>Skolotājs, izmantojot prātavētras metodes, lūdz skolēnus nosaukt, kur viņi var meklēt atbildes uz interesējošiem vēstures jautājumiem.</p> <p>Skolotājs veido pārskatu par visiem līdz šim mācību stundās iepazītajiem vēstures liecību veidiem, definē, kas ir vēstures avoti, skaidro to nozīmi vēstures zinātnē, kā arī skolēnu veiktajos vēstures pētījumos, iepazīstina skolēnus ar vēstures avotu iedalījumu. Skolotājs skaidro, ar ko atšķiras vēstures avots no citiem vēsturiskās informācijas avotiem.</p> <p>Skolotājs aicina skolēnus, izmantojot fotokolāžu, izveidot aprakstu atbilstoši <u>4. darba lapai</u> "Manu ģimenes fotogrāfiju vēstījums no pagātnes".</p>		
5.	Dzimtas koks	<p>Skolotājs izskaidro, kas ir dzimtas koks, raksturo tā nozīmi ģimenes vēstures pētniecībā, izmantojot, piemēram, jau gatavu dzimtas koku kā raksturojošu piemēru. Tāpat skolotājs var piedāvāt veidot ar klases skolēnu ģimenēm nesaisītu cilvēku dzimtas koku, izmantojot informācijas un vēstures avotus, šo cilvēku biogrāfijas aprakstus. Šāda pieeja jautājumā par dzimtas koku apguvi vairāk atbilst tematiem par tuvāko apkārtni vai Latvijas vēstures notikumu pārskatu.</p>	Laika līnija, desmitgade, gadsimts, vēstures avoti, laikmets, pārmaiņas, karte.	5., 7., 8. (gadsimts, dzimtas koks), 16., 23., 28., 33.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>Ja skolotājs ir nolēmis, ka skolēnu uzdevums būs izstrādāt tuvākos dzimtas koka zarus, pēc skaidrojuma, kas ir dzimtas koks, var izmantot metodiskajā materiālā piedāvāto <u>5. darba lapu</u> "Dzimtas koks", lai skolēni iegūtu pieredzi dzimtas koku veidošanā. Dzimtas koku skolēni turpina izstrādāt mājās, iekļaujot tos ģimenes locekļus, par kuriem ir iespējams iegūt informāciju, veicot dokumentu izpēti, iztaujājot citus ģimenes locekļus vai arī izmantojot aizpildīto 2. darba lapu. Tomēr tā izstrādi būtu ieteicams veikt ne ilgāk kā līdz nākamajai mācību stundai. Dzimtas koku skolēni var veidot radoši, tomēr būtiskākais ir informācijas iegūšana, nevis tās atspoguļojums. Skolotājs ar skolēniem vienojas par informāciju, kas tiks atspoguļota dzimtas kokā, piemēram, vārds, uzvārds, dzimšanas dati. Skolēni, kuri vēlas, uzdevuma veikšanai var izmantot datortehnoloģijas.</p> <p>Lai arī dzimtas koka izstrāde nenoliedzami ir uzskatāma par vērtību, tomēr būtiski akcentēt tā nozīmi vēstures izziņāšanā. Pamatā dzimtas kokā skolēni iekļaus 3–4 paaudzes. Tādējādi galvenokārt ģimenes vēstures notikumi, kuru aculiecinieki ir ģimenes locekļi, ir norisinājušies 20. gadsimtā. Izstrādātā dzimtas koka analīze parāda, ka tajā iekļautās paaudzes aptver vairākus atšķirīgus laikmetus, kā arī laikmetu maiņa nozīmē notikušās pārmaiņas šajā periodā.</p> <p>Skolotājs aicina iepazīties ar mūsdienu Latvijas karti, pēc kuras parauga skolēni uz lapas atveido Latvijas kontūru. Šī uzdevuma veikšanai skolēni jau iepriekš var izgatavot mūsdienu Latvijas kontūrām atbilstošu stingra materiāla lekālu, atzīmējot orientierus, piemēram, lielākās Latvijas upes. Kontūrkartē skolēni atzīmē savu ģimenes locekļu dzimtās vietas, tagadējās dzīvesvietas u.c. Tiek izveidota kontūrkartes leģenda. Ja dzimtā vieta vai tagadējā dzīvesvieta kādam ģimenes locekli ir ārpus Latvijas, jāatrod radošs risinājums, kā to attēlot kontūrkartē. Skolotājs rosina skolēnus izdarīt secinājumus par savas ģimenes kultūrvēsturiskā mantojuma veidošanos.</p>		
6.	Mana ģimene un Latvijas vēstures notikumi	<p>Skolotājs uz tāfeles veido Latvijas vēstures laika līniju – iezīmē Latvijas vēstures svarīgākos notikumus un laikmetus līdz mūsdienām, sākot ar 1918. gada 18. novembri. Skolotājs ilustrē stāstījumu, demonstrējot katram laikmetam raksturīgus attēlus (var tikt izmantotas datortehnoloģijas). Skolēni zīmē tādu pašu laika līniju savas darba lapas vidū. Darba gaitā skolēns var ilustrēt kādu laikmetu vai vēstures notikumu ar zīmējumu. Izmantojot jau esošo informāciju par savas ģimenes vēsturi, skolēns iekrāso savas ģimenes locekļu laika līnijas paralēli Latvijas vēstures laika līnijai. Ja skolēna ģimenes loceklis ir iebraucis Latvijā vai aizbraucis prom, tas jāataino zīmējumā.</p>	Laika līnija, laika skaitīšana, vēstures avoti, vēstures avotu veidi, laikmets, pārmaiņas.	6., 14., 15., 26., 30., 32.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>Uzsākot šo aktivitāti, skolēniem jau ir izveidojies samērā plašs informācijas klāsts par ģimenes vēsturi un tuvākajiem radniekiem. Skolēni izveido sarakstu, kurā uzskaitīti vēstures avoti, kurus ir pētījuši informācijas iegūšanai, norāda, kādai avotu grupai pieder šis avots, datē vēstures avotu, atzīmē to laika līnijā, komentējot tā saturu brīvajās vietās virs vai zem laika līnijas.</p> <p>Skolotājs uzsāk sarunu par Latvijas vēstures un ģimenes vēstures kopsakarībām. Skolēni iesaistās sarunā, izmantojot savas priekšzināšanas par ģimenes pagātņi, kā arī vēstures avotos gūto informāciju. Sarunas gaitā skolotājs rosina katru skolēnu iejusties kāda viņam vislabāk zināmā ģimenes locekļa tēlā, iedomājoties, kā būtu rīkojies šī radnieka vietā. Skolotāja uzdevums ir likt skolēniem aizdomāties, kā cilvēka rīcību ietekmē vēsturiskie apstākļi, kuros viņš dzīvo.</p>		

2. temats. Es un manas tuvākās apkārtnes (ciema, pilsētas, novada) vēsture

(14% no kopējā mācību stundu skaita)

1. apakštemats. Mana māja
2. apakštemats. Mana skola
3. apakštemats. Muzejs – vērtību krātuve
4. apakštemats. Tuvākās apkārtnes vēstures interesantākās lappuses
5. apakštemats. Kultūrvēsturiskie pieminekļi tuvākajā apkārtņē

Šī temata apguve, salīdzinot ar citiem mācību priekšmeta programmā iekļautajiem, ir visvairāk atkarīga no mācību priekšmeta skolotāja, jo kvalitatīvu mācību procesu noteiks viņa lokālās vēstures pārzināšana un iespējas to veidot. Mācību procesā jāveido saikne starp lokālās vēstures un Latvijas vēstures notikumiem kopumā, vienlaikus jāakcentē katra skolēna un viņa ģimenes locekļu saistība ar vietējās un Latvijas vēstures notikumiem. Tas, cik bieži un cik tālu skolēns ir bijis ārpus savas tuvākās apkārtnes robežām, ietekmē to, cik liela viņa izpratnē ir pasaule un kādas savstarpējas likumsakarības tajā pastāv. Lai arī mūsdienu tehnoloģijas skolēna pasaules robežas ir krasi paplašinājušas, tomēr svarīgi veidot un nostiprināt izpratni, ka līdzīgi notikumi vienlaikus notiek visā Latvijā un pat Eiropā vai pasaulē. Temata apguvē nepieciešams saglabāt izziņas procesa virzību no paša skolēna uz tuvākās ārējās pasaules izzināšanu un saikni starp skolēnu un vietu, kurā viņš dzīvo.

Skolotājam, veidojot tematisko plānu, būtiski ņemt vērā lokālās īpatnības un to, kādi vēstures un vēsturiskās informācijas avoti par vietējās vēstures notikumiem ir pieejami (izmantojami) mācību procesā. Mācību programmā tematam paredzēta nozīmīga vieta, tomēr ierobežotais laika limits neļauj vispusīgi aplūkot vietējās vēstures daudzpusīgos jautājumus. Tāpēc skolotājam ieteicams izvēlēties kādu, viņaprāt, būtisku lokālās vēstures aspektu, kas ieinteresētu skolēnus. Tāpat arī var veidot vispārīgu pārskatu par tematu, tomēr tas radītu tikai skolēnu vispārīgu priekšstatu veidošanos par tuvāko apkārtni. Ieteicamas mācību ekskursijas.

Ļaujot skolēniem pašiem iepazīt vēsturi, attīstās viņu objektīvs skatījums uz vēstures notikumiem. Skolēni var veidot savu versiju par notikumiem tuvākajā apkārtņē, rekonstrējot tos pēc vēstures avotu izpēti. Tādējādi redzams, ka nepieciešams papildu skolotāja darbs temata mācīšanas sagatavošanā, jo lokālās vēstures avotus vēstures mācību grāmatas parasti nenodrošina. Veicot vēstures avotu atlasīšanu saskaņā ar sevis ielānoto temata saturisko izklāstu, skolotājs būtībā veido tuvākās apkārtnes mācību grāmatu. Jāatceras, ka 6. klases skolēni vēstures avotus galvenokārt var apgūt reproduktīvā līmenī, t.i., atrast atbildes, kas skaidri saskatāmas dokumenta virspusē. Tā skolēni, strādājot ar avota tekstu, izprot vēsturi. Lai nodrošinātu mācību materiālu kvantitatīvo un kvalitatīvo apjomu, ieteicams izvēlēties skolēnu kolektīvā darba formu, kuras rezultātu (vietējās vēstures mācību grāmatas vai vēstures digitālās mācību grāmatas) – visus tekstus, jautājumus un uzdevumus, shēmas, kā arī ilustrācijas un kartes vai kartoshēmas – veido paši skolēni. Līdzīgi iespējams darboties arī individuāli. Jo personiskāks darba uzdevums, piemēram, "Mana māja (iela, pilsēta, ciems)", jo katram skolēnam sekmīgāk veidosies vēsturiskā laika un telpas izjūta, pat ja darbs tiek veikts kolektīvi mazajā vai lielajā grupā.

Mācot tematu "Es un manas tuvākās apkārtnes (ciema, pilsētas, novada) vēsture", jāņem vērā, ka kāds skolēns tikai nesen dzīvo šajā vietā, bet viņa dzīves pieredze ir veidojusies citur. Tāpēc svarīgi, pirmkārt, turpināt akcentēt skolēna prasmju pilnveidi mācību procesā, otrkārt, organizēt mācību

procesu tā, lai apakštematu apgūvē skolēns, līdzīgi kā pirmajā tematā, ir mācību satura centrā. Tādējādi, aplūkojot savas mājas, skolas vēsturi, muzeju krājumus, apkārtnē esošos kultūrvēsturiskos pieminekļus, skolēns izzina savu dzīves telpu, kuras vēstures pārzināšana stiprina skolēna identitāti. Temata apgūvē ievērots princips sākt iepazīties ar skolēnam tuvāku objektu vēsturi, pamazām paplašinot pētāmo jautājumu loku un pakāpeniski pārejot uz visas Latvijas vēstures tematu apgūvi.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
1.	Mana māja	<p>Skolēni tiek iepazīstināti ar tematu, kas tiks apgūts nākamajā posmā: "Es un manas tuvākās apkārtnes (ciema, pilsētas, novada) vēsture".</p> <p>Skolotājs rosina skolēnus uzdot jautājumus par tematu. Jautājumus skolēni var sākotnēji veidot individuāli, izdomājot un pierakstot tos, vai arī jau uzreiz kolektīvi. Jautājumu uzdošana ir viena no vispārīgajām prasmēm, tomēr absolūti nepieciešama vēstures mācību priekšmetā, lai veidotu un attīstītu specifisko prasmi strādāt ar vēstures avotiem un citiem vēsturiskās informācijas avotiem. Skolēnu uzdotie jautājumi nosaka nākamajās vēstures stundās pētāmo problēmu lauku. Atbildes uz skolēnu uzdotajiem jautājumiem, kuras viņiem būs jāatrod pašiem, veidos pakāpenisku ceļu uz vispārīgu secinājumu izdarīšanu. Uz daļu no jautājumiem būs iespējams atbildēt uzreiz, bet kādi prasīs rūpīgu iedziļināšanos vēstures liecībās. Jautājumus skolotājs var pierakstīt uz tāfeles, un pēc tam visi kopā spriest, kuri no tiem ir izmantojami turpmākajā mācību procesā un uz kuriem no tiem skolēni meklēs atbildes.</p> <p>Kad ir izveidots jautājumu saraksts, uz kuru skolēni meklēs atbildes, t.i., noteikts pētījuma lauks, jāvienojas, kādas darba formas un metodes mācību procesā tiks izmantotas un kā tiks noformēti pētījuma rezultāti. Pētāmo jautājumu izvēli ietekmēs arī vēstures avotu pieejamība skolēniem. Skolotājam visa darba procesa gaitā nepieciešams atbalstīt skolēnus ar vēstures avotiem vai ieteikumiem, kur tos var meklēt, vai atsevišķos gadījumos papildus ieteikt citus vēstures informācijas avotus. Definējot, kāds būs pētījuma rezultāts, katrs skolēns kļūst atbildīgs gan par sava, gan kopīgā darba rezultātu. Vienlaikus veicamie uzdevumi skolēnu starpā jāsadala tā, lai viena skolēna darba rezultātu trūkums vai zema to kvalitāte būtiski neietekmē darbu kopumā.</p> <p>Skolotājs iepazīstina skolēnus ar tuvākās apkārtnes (ciema, pilsētas, novada) karti, īsumā raksturojot tajā redzamo. Kamēr tiek apgūts temats par tuvākās apkārtnes vēsturi, karte atrodas klases priekšā pie tāfeles vai tiek projicēta uz ekrāna. Ja nepieciešams, skolotājs kartē parāda visus skolēnus interesējošos apkārtnes objektus. Tāpat arī atgādina, ka vēsture ir visam, arī ikdienā pierastām lietām, tai skaitā mājai, kurā dzīvojam.</p>	Karte, vēstures avoti, vēstures avotu veidi, fakts, diskusijas elementi.	2., 3., 13., 14.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>Jautājumi ievadsarunai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cik sen katrs no jums dzīvo savā mājā? • Cik ģimenes dzīvo šajā mājā? • Cik cilvēku dzīvo šajā mājā? • Vai jūs atceraties interesantus notikumus, kas ir risinājušies šajā mājā? • Kā izskatās ēka, kurā jūs dzīvojat? Kādā krāsā tā ir? Cik tai ir stāvu, durvju, logu? • Kad ir celtas jūsu mājas? • Kas cēla jūsu mājas? • Vai jūsu mājām ir bijusi pārbūve? • Kas atrodas ap māju? • Vai kāds ir pētījis jūsu mājas vēsturi vai vācis liecības par to laika gaitā? <p>Skolotājs atgādina, kas ir fakts un vēstures avoti. Skolēni aizpilda 6. darba lapu "Mana māja" (1. lapa). Skolotājs skolēnu darba laikā pārlicinās, par atbildi pareizību attiecībā uz vēstures avotu veidiem, kā arī par skolēnu minēto piemēru atbilstību avotu veidiem.</p> <p>Skolēnu uzdevums mājās – izvēlēties vienu piemēru no katras avotu grupas, kas ierakstīti 6. darba lapā (1. lapā). Katru no tiem izpētīt, iegūstot informāciju par izpētes objektu. Ja kāds no vēstures avotiem nav pieejams izpētei, skolēna uzdevums ir papildināt domu karti ar citu piemēru, izpētīt to un atbildēt uz jautājumiem 6. darba lapā (2. lapā).</p>		
2.	Manas skolas ēka	<p>Par skolas vēsturi tradicionāli tiek runāts, aplūkojot jautājumus par pedagogiem un skolēniem, skolas tradīcijām, sasniegumiem laika gaitā u.tml. Daudz retāk tiek aplūkota pašas skolas ēkas vēsture. Skolas ēkas kā lietiskā avota izpēte dod informāciju par vidi, kurā skolēns pavada lielu savas ikdienas daļu, veidojot skolēna personisku attieksmi pret to. Tāpat ēka ir sava laikmeta arhitektūras un kultūras liecība. Skolas ēkas izpēte ir tieši saistīta ar skolas teritorijas izpēti kopumā.</p> <p>Ievadsarunai skolotājs var uzdot skolēniem kādu it kā vienkāršu, bet vienlaikus nedaudz provokatīvu jautājumu, piemēram, "Cik pakāpienu ir no pirmā stāva koridora līdz skolas ēdnīcai?".</p>	Lietiskie vēstures avoti, attēlu avoti, karte, informācijas avoti, vēstures dalībnieks.	11., 15., 16., 21.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>Darba rezultātus skolēni var apkopot rakstveidā, kā arī zīmējot, aplicējot, veidojot, izgatavojot grafikus vai tabulas. Skolēna ieguvums ir ne tika iegūtā informācija, bet arī tās organizēšana un atspoguļošana. Darba rezultāti var tikt prezentēti skolā kā izstāde vai digitāla izstāde, tādējādi iepazīstinot citus skolēnus un skolotājus ar ēku, kurā visi ikdienā uzturas, bet kuru reizēm pazīst virspusēji. Kā papildu ieguvums varētu būt skolas problēmu apzināšana dažādos līmeņos. Tāpat arī darbu iespējams turpināt klases audzinātāja stundās vai skolas ārpusstundu pasākumos, izstrādājot priekšlikumus par skolas problēmu risināšanas iespējām, kurās varētu iesaistīties paši skolēni, vai skolas tālākās attīstības variantiem. Piemēram, varētu tik īstenots skolas projekts "Vajadzīgas idejas!".</p> <p>Iejas skolas ēkas apzināšanai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ēkas plāna izpēte vai tā izveide; • ēkas fasāde; • piebūves; • bēniņi un pagrabs; • telpu plānojums; • logu un durvju skaits, to izmēri; • trepes un pakāpienu skaits, to augstums; • rokturi, skaits un dizains; • krāsnis; • ventilācija; • rotājošie elementi; • sienu krāsojums; • grīdas, dēļu skaits grīdā; • griestu augstums; • izlietnes, to skaits un veids, krāni; • spoguļi; • soli un krēsli; • sienas skapji; • tāfeles, to veids, krāsa, skaits; 		

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<ul style="list-style-type: none"> • stendi; • lozungi, citāti u.tml., kas uzkrāsoti uz sienām. <p>Vienlaikus iespējams noteikt pārmaiņas skolas ēkas ārējā izskatā un iekšējās laika gaitā, izmantojot fotogrāfijas, ēkas plānus pirms pārbūves (ja tāda ir bijusi), veicot aptaujas vai intervijas ar skolas ēkas pārmaiņu aculieciniekiem. Ja skolas ēka ir kultūrvēsturisks piemineklis, iespējams, var atrast informāciju par ēkas vēsturi, tās ārējo un iekšējo izskatu uzzīņu krājumos vai specializētos izdevumos.</p>		
3.	Ar ko lepojas mana skola	<p>Ievadsarunā skolotājs raksturo skolas vēsturi, iepazīstinot ar būtiskākajiem tās vēstures posmiem un faktiem. Stāstījuma laikā skolotājs veido laika līniju, atzīmējot tajā pieminētās norises. Tāpat arī akcentē, kādas pārmaiņas skolas dzīvē ienesušas dažādu laikmetu maiņas, tos atzīmējot uz laika līnijas, kā arī ar skolas dzīves piemēriem skaidro cēloņu un sekas mijiedarbību, mainoties laikmetiem. Skolotājs stāstījumā skaidro fakta un viedokļa atšķirības.</p> <p>Skolēni iepazīstas ar skolas vēstures liecībām un aizpilda <u>7. darba lapu</u> "Pārmaiņas manā skolā".</p>	Laika līnija, pārmaiņas, laikmets, cēloņi un sekas, fakts, viedoklis, arguments.	19., 23., 26.
4.	Kas glabājas muzejā?	<p>Skolēniem 6. klasē jau ir pieredze muzeju apmeklējumos. Tā var būt ļoti dažāda, tomēr viņiem jau ir izveidojusies izpratne, ka muzejā var iegūt informāciju par pagātņi.</p> <p>Mācību procesā ieteicams iekļaut muzeja apmeklējumu, kas atbilst temata apguves sākumā izvirzītajiem skolēnu pētnieciskajiem jautājumiem. Ja laika vai finanšu līdzekļu ierobežojumu dēļ muzeja apmeklējums nav iespējams, vēlams atrast risinājumu, piemēram, virtuāli iepazīstināt skolēnus ar muzeja kā institūcijas mērķiem, uzdevumiem un funkcijām.</p> <p>Mācību procesā iespējams izmantot tuvākās apkārtnes muzeju pedagoģiskās programmas. Būtiski izvēlēties tādu piedāvājumu, kas atbilst skolēnu temata sākumā izvirzītajiem pētnieciskajiem jautājumiem.</p> <p>Pirms muzeja apmeklējuma skolotāja uzdevums ir iepazīties ar apmeklējamā muzeja ekspozīciju un sagatavot skolēniem lapas ar vizītes laikā pētāmajiem vēstures avotiem.</p> <p>Pēc vispārējas iepazīšanās ar muzeju, apmeklējamā muzeja darbības virzienu un īsu ekspozīcijas aprakstu skolēni saņem <u>8. darba lapu</u> "Muzejā es uzzināju!" un lapu, uz kuras uzrakstīts, kāds muzejā esošs vēstures avots skolēnam ir jāatrod ekspozīcijā, jāizpēta un pēc tam iegūtā informācija jāatspoguļo darba lapā. Avotu izpēti darbu skolēni var veikt arī grupā, bet darba lapa katram skolēnam jāaizpilda pašam.</p>	Muzejs, vēstures avoti, vēstures avotu veidi.	1., 8. (vēsturnieks, muzejs), 9., 17., 18., 27.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>Skolotājam būtu jāatrisina arī jautājums par to, lai skolēniem būtu cieta pamatne, uz kuras turēt aizpildāmās darba lapas, un līdzīgi paņemts rakstāmais. Šādas vizītes laikā ieteicams izmantot zīmuli. Lai uzreiz pēc muzeja apmeklējuma, skolēniem ir iespēja izteikt savas sajūtas par vizīti. Tas nepieciešams, lai skolēnos veidotu izpratni par muzeja nozīmi un pozitīvu attieksmi pret muzeju apmeklējumiem. Tāpat gadījumos, ja muzeja ekspozīcijā ir izvietota informācija, uz kuru skolēni reaģē dažādās emocionālajās izpausmēs, muzeja apmeklējuma noslēgumā ir nepieciešama saruna ar viņiem, lai skolēni censtos izprast, kas ir radījis šādu reakciju uz redzēto.</p> <p>Pēc nodarbības muzejā jāveic aktivitāte, kuras laikā skolēni salīdzina, kādus jautājumus par vietējo vēsturi viņi paši ir vēlējušies uzzināt un kuri ir radušies vēstures avotu izpētes laikā muzejā. Redzams, ka tie ir savā starpā līdzīgi vai papildinoši. Tādējādi skolēniem uz tiem ir jārod atbildes, iepazīstoties ar tuvākās apkārtnes vēstures notikumiem un vēstures pieminekļiem, savukārt skolotājam nākamo mācību stundu laikā darbs jāveido tā, lai dotu skolēniem iespēju atrast šīs atbildes.</p>		
5.	Tuvākās apkārtnes vēstures notikumi, pieminekļi, ievērojamās vēsturiskās personas	<p>Aplūkojot tuvākās apkārtnes vēstures notikumus, pieminekļus, ievērojamās vēsturiskās personas, skolotājs mācību procesu veido tā, lai skolēni rastu atbildes uz temata apguves sākumā uzdotajiem jautājumiem. Materiāla atlasī nosaka tuvākās vietas vēsture, tās pieminekļi un vēsturiskās personas. Tā kā visu tuvākās apkārtnes vēsturi, visticamāk, nevar iekļaut, kā arī tas nav lietderīgi, ieteicams izvēlēties būtiskākās vēstures epizodes, vēsturiski nozīmīgākās vēstures personas un nozīmīgākos, ievērojamākos vai emocionāli uzrunājošākos vēstures pieminekļus. Skolotājam vienlaikus jāveido izpratne par to, ka tuvākās apkārtnes vēsture aptver gadsimtus un gadu tūkstošus un notikumi, kuri risinājušies tuvākajā apkārtnē, ir līdzīgi tiem, kādi ir bijuši visā Latvijas teritorijā, kā arī plašākā reģionā, t.sk. Eiropā un pat pasaulē.</p> <p>Skolotājs var kombinēt mācību procesā lietotās metodes, piemēram, stāstījumu, stāstījumu ar uzdevumu, darbu ar tekstu, mācību ekskursiju, vai izvēlieties tikai kādu no tām. Lai arī vēstures avoti ļauj skolēniem iepazīties ar vēstures notikumiem, tomēr skolotājam ir jāpiedāvā kontekstuālā informācija.</p> <p>Skolotājs var aicināt skolēnus veidot faktu lapas par tuvākās apkārtnes nozīmīgākajiem vēstures notikumiem (<u>9. darba lapa</u> "Tuvākās apkārtnes vēstures notikums. Faktu lapa") vai faktu lapu par ievērojamām vēstures personām tuvākajā apkārtnē (<u>10. darba lapa</u> "Tuvākās apkārtnes ievērojama vēstures persona. Faktu lapa"). Faktu lapas tiek kārtotas hronoloģiskā secībā.</p>	Tuvākās apkārtnes un Latvijas, Eiropas, pasaules vēstures saistība, fakts, vēstures piemineklis, vēsturiska persona, laika līnija, laika skatīšana, vēstures avoti, karte, viedoklis, arguments.	4., 5., 6., 7., 8. (gadu tūkstošis), 10., 12., 20., 22., 24., 25., 28.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>Temata apgaves laikā vēlams būtu iepazīties vismaz ar vienu tuvākās apkārtnes vēstures pieminekli, piemiņas vietu vai zīmīgu vēstures notikuma norises vietu mācību ekskursijas laikā. Iespējams iekļaut mācību ekskursijas elementus vai darba uzdevumus ārpusstundu pasākumos, jau iepriekš ieplānot skolas rudens ekskursijas laikā vai uzdot kā mājasdarbu. Mācību ekskursijas laikā skolēniem var dot pētniecisku uzdevumu vai lūgt aizpildīt <u>11. darba lapu</u> "Izpētīt vēstures pieminekli, es uzzināju!". Uzdevumu skolēni var veikt arī grupā, bet darba lapu aizpilda individuāli.</p> <p>Skolēni var intervēt kādu vecākas paaudzes cilvēku par tuvākās apkārtnes pieminekļiem (<u>12. darba lapa</u> "Intervija: tuvākās apkārtnes pieminekļi") vai vēstures notikumiem tuvākajā apkārtnē (<u>13. darba lapa</u> "Intervija: tuvākās apkārtnes vēstures notikumi"), kas papildinās gan informāciju par vēsturi, gan pilnveidos prasmes darbā ar mutvārdu vēstures avotiem.</p> <p>Pēc tam izveido piemineklim veltītu plakātu. Tajā ietver informāciju par apmeklējamo vietu un atspoguļo, kāpēc šis piemineklis šai vieta ir vēsturiski nozīmīgs.</p> <p>Apkopojot iegūtās zināšanas un izpratni par tuvākās vēstures notikumiem vai tās svarīgākajiem aspektiem un izmantojot temata apgaves laikā izveidotos individuālos un grupu materiālus, skolēns individuāli vai grupā novada kartē (kontūrkartē) veido vēsturisko objektu apskates maršrutu, atzīmē tuvākajā apkārtnē aplūkojamo kultūrvēsturisko objektu apskates vietas u.tml.</p> <p>Temata noslēgumā skolēni saņem uzdevumu izveidot aprakstu, aizpildot pēc izvēles <u>14. darba lapu</u> "Svarīgākais tuvākās apkārtnes vēstures notikums", <u>15. darba lapu</u> "Ievērojamākais tuvākās apkārtnes vēstures piemineklis" vai <u>16. darba lapu</u> "Ievērojamākā vēsturiskā persona tuvākajā apkārtnē". Skolotājs, aicinot aizpildīt darba lapu, sniedz papildu informāciju, ka katras tā daļas sākumā ir ievadeiķums. Ja skolēni vēlas, katru no trim apraksta daļām var uzsākt citādāk, nekā dots paraugā. Tāpat arī skolotājs lūdz ievērot nosacījumu, ka 1. un 3. apraksta daļā ir jābūt ierakstītam vismaz vienam teikumam, bet 2. daļā – vismaz trijiem. Skolotājs var salīdzināt šā ziņojuma struktūru ar domraksta struktūru.</p>		

3. temats. Es un Latvijas vēsture

(44% no kopējā mācību stundu skaita)

Saskaņā ar mācību priekšmeta programmas paraugu temata "Es un Latvijas vēsture" ietvaros paredzēts pārskata veidā iepazīstināt skolēnus ar vēsturi Latvijas teritorijā no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām. Skolēniem tiek piedāvāts izprast Latvijas vēstures laika un telpas dimensiju, kurā mainījušies dažādi vēstures periodi un laikmeti. Skolotājs iepazīstina ar notikumiem Latvijas vēsturē, lai izprastu, ka mūsdienu Latvija ir veidojusies vēstures attīstības gaitā. Tādējādi tiek veidota motivācija iepazīt Latvijas vēsturi plašāk, uzsākot tās hronoloģisku apguvi.

Apakštematu veidošana ir skolotāja kompetences jautājums. Latvijas vēstures pārskatam atvēlētais ierobežotais stundu skaits nosaka to, ka skolotājs izvēlas šī tematiskā bloka mācīšanas mērķi, saskaņā ar kuru veic tālāko plānošanu. Skolotājs var izvēlēties dažādus modeļus temata īstenošanai:

- hronoloģisks Latvijas vēstures pārskats no aizvēstures līdz mūsdienām;
- svarīgākie notikumi Latvijas vēsturē no aizvēstures līdz mūsdienām;
- pārskats par Latvijas valsts vēsturi;
- akcentēti notikumi, kuri kontekstualizē Latvijas valsts svētkus un atceres dienas u.c.

Methodiskais materiāls piedāvā veidot apakštematu plānojumu saskaņā ar darba uzdevumu izvēles principu. Skolotājs atsedz Latvijas vēstures stāstu, izmantojot kartes un attēlus. Savukārt katra apakštemata ietvaros ieteicams saglabāt hronoloģisko pieeju mācību satura apgūvē. Piemēram, Latvijas vēsture hronoloģiski tiek aplūkota, izmantojot vēstures kartes, pēc tam – attēlus, pēc tam – dažādus informācijas avotus.

Tā kā stundu skaits Latvijas vēstures pārskatam ir ierobežots, skolotājam ļoti rūpīgi jāpārdomā materiāla atlase. Nevajadzētu uzdot skolēniem šajā vecuma posmā rakstīt apjomīgus referātus, lai tikai pēc iespējas plašāks materiāls tiktu aptverts tematam atvēlētajā laika posmā. Skolotājs aicina sagatavot ziņojumu par kādu Latvijas vēstures jautājumu, bet tam jābūt apjomā nelielam un ar konkrētu uzdevumu. Skolēna prasmi rakstīt referātus var attīstīt pakāpeniski, bet tam jānotiek, ievērojot gan rakstu darba apjomu, gan iepriekš pārlicinoties, ka skolēns izprot referāta būtību un tā rakstīšanas pamatnosacījumus.

Temata apgūvē būtiski turpināt akcentēt skolēnu prasmju attīstību, kas uzsākta iepriekšējo tematu laikā. Skolēnam nepieciešams nostiprināt praktiskās pētnieciskās prasmes, lai pakāpeniski varētu notikt pāreja uz patstāvīgu zināšanu apguvi un vēstures izpētei raksturīgā domāšanas veida attīstību. Sākotnējā galveno domāšanas stratēģiju apguve nodrošinās sekmīgu vēstures materiāla hronoloģisko izpratni.

Apgūstot pirmos divus programmas parauga tematus par skolēna ģimenes un tuvākās apkārtnes vēsturi, skolēni iepazīnās ar vēstures avotiem un darbu ar tiem. Šīs prasmes tiks attīstītas un pilnveidotas visā turpmākajā vēstures mācību procesa laikā. Tomēr vienlaikus skolēnam ir jāprot darboties arī ar citiem vēsturiskās informācijas avotiem, turklāt nepieciešams apgūt, kā strādāt ar lielu daudzumu informācijas. Īpaši jāakcentē informācijas ticamības jautājums, jo galvenokārt šo plašo informācijas klāstu skolēniem piedāvā internets. Dodot uzdevumu, kura laikā varētu tikt izmantots internets vai interneta izmantošana jau ir iekļauta uzdevuma nosacījumos, skolotājam iepriekš jāpārbauda drošība tām interneta adresēm un tajās atrodamajiem materiāliem, kurus viņš gatavojas piedāvāt skolēniem.

Atsedzot vēstures norises Latvijas teritorijā, skolotājs ar skolēniem var vienoties par jebkuru mācību procesa rezultātu noformēšanas veidu. Tāpat kā iepriekš, skolēni var noformēt savu darbu individuāli vai kolektīvi.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
1.	Latvijas vēsture kartēs	<p>Skolotājs var izmantot VISC piedāvātās digitalizētās Latvijas vēstures kartes, kā arī dažādu izdevniecību sagatavotos Latvijas vēstures atlantus. Tāpat dažādu uzdevumu īstenošanai iespējams lietot samazinātas karšu kopijas, kas paredzētas individuālam darbam vai darbam grupās.</p> <p>Pirmkārt, ļoti svarīgi ir skolēniem pilnveidot prasmes strādāt ar vēstures karti, orientējoties tās leģendā, izprotot, ka katra vēstures karte būtībā stāsta sava attēlojamā laika posma notikumus un to attīstību.</p> <p>Otrkārt, skolotājs veido pārskatu par Latvijas vēsturi, izmantojot daudzas kartes, tomēr skolēnu patstāvīgā darba veikšanai jāveic karšu atlase. Skolotājs izvēlas, kuras no kartēm, viņaprāt, ir vislietderīgāk izmantot mācību mērķu sasniegšanai aktivitātes ietvaros. Vispārējam priekšstatam, protams, skolēni var pārskatīt visu Latvijas vēstures karšu komplektu, tomēr karšu skaitam, ar kuru praktiski darbojas skolēni, jābūt ierobežotam, piemēram, piecas kartes. Karšu atlases principi var būt dažādi. Tās var būt gan kartes, kas attēlo dažādus Latvijas vēstures periodus, gan kartes izmaiņas viena perioda vai laikmeta ietvaros, kā arī kartes, kuras raksturo vienu notikumu. Svarīgi, lai tās būtu ar precīzu laika datējumu un savstarpēji nepārklātos laikā.</p> <p>Idejas darbam ar kartēm</p> <p>Karšu sakārtošana hronoloģiskā secībā. To var izdarīt, izpētot kartes un norādot tikai to kārtas numurus. Iespējama karšu digitālās versijas sakārtošana datorā vai dažādu karšu, kartoshēmu, plakātu, kopēto materiālu izvietošana klasē. Tāpat iespējams izmantot samazinātas karšu kopijas, ar tām darbojoties līdzīgi kā ar laika līnijām. Tas paver plašāku darbības diapazonu un iespēju laika līniju papildināt, mainīt un labot pieļautās neprecizitātes.</p> <p>Skolēni var zīmēt kartoshēmas, attēlojot tajās skolotāja izvēlēta laika posma svarīgākos elementus, un tad izmantot hronoloģijas uzdevumu izpildei. Tomēr šāda pieeja var veidot stereotipisku priekšstatu gan par to, ka Latvijas valsts ir pastāvējusi vienmēr, jo tās kontūra ir nemainīga, gan arī skolēniem šī simboliskā norobežošanās var traucēt izprast to, ka līdzīgi procesi un notikumi norisinājās Baltijā un Eiropā.</p>	Karte, vēstures periods, hronoloģiskā secība, laika skaitīšana, pārmaiņas.	1., 2., 11., 12., 13., 21., 28., 29., 30., 32.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>Darbojoties ar kartēm, iespējams veikt laika skaitīšanas uzdevumus. Ja skolēni jau zina tādus jēdzienus kā "gadsimts", "gadu tūkstošs", iepazīstas ar tādiem jēdzieniem kā "pirms mūsu ēras", "mūsu ēra", kā arī viņiem jau ir izpratne par negatīviem skaitļiem (starpriekšmetu saikne ar matemātikas mācību priekšmetu), iespējams izmantot visu laika posmu Latvijas vēstures kartes.</p> <p>Skolotājs dod vēsturiskās situācijas aprakstu vai iepazīstina skolēnus ar improvizētu ceļojumu vēsturē, savukārt skolēni, analizējot dzirdēto vai lasīto, pēc raksturīgām pazīmēm atrod karti, kura atbilst piedāvātajai situācijai.</p> <p>Skolotājs demonstrē digitālās kartes fragmentu vai iepriekš sagatavotu kartes fragmenta kopiju, skolēniem jāatrod karšu komplektā atbilstošā laika posma karte.</p> <p>Katrs skolēns individuāli, pārī vai grupā iepazīstas ar karti un uzraksta ziņojumu par to, kas ir attēlots kartē (<u>17. darba lapa</u> "Ko es varu uzzināt par pagātņi, izpētot karti?"). Skolotājs kartes var izvēlēties tā, lai veidotos visas vēstures gaitas, kāda vēstures perioda, laikmeta vai notikuma hronoloģisks apraksts. Ziņojuma apjoms ir neliels, tā prezentācijai nevajadzētu pārsniegt divas minūtes par katru karti. Darba lapas ziņojumā iekļauti divi jautājumi, kuri veido skolēnu izpratni par cēloņu un seku likumsakarībām, attīsta prognozēšanas prasmes. Atbildot uz jautājumiem "Kāpēc tā notika?" un "Kas varētu notikt turpmāk?", skolēni izvirza hipotēzi, par kuras pareizību ir iespējams nekavējoties pārliecināties. Skolotājam jānovērš apzināta fantastisku vai provokatīvu skolēnu cēloņu un seku piedāvāto variantu iztirzāšana vēstures stundā.</p> <p>Skolēni var analizēt kartes, izmantojot <u>18. darba lapa</u> "Kartes analīze".</p> <p>Skolotājs var lūgt skolēnus individuāli vai grupās atbildēt uz jautājumiem, izmantojot kartes, piemēram, "Kā Latvijas vēstures kartēs redzams, ka Latvijas vēsture ir veidojusies ilgstošā laika periodā?", "Kā Latvijas vēstures kartēs redzams, ka pastāv saistība starp Latvijas un citu Baltijas valstu vēsturi?", "Kā Latvijas vēstures kartēs redzams, ka Latvijas vēsture ir veidojusies dažādu tautu un kultūru mijiedarbības rezultātā?".</p>		
2.	Latvijas vēsture attēlos	<p>Attēlu izmantošana vizualizē vēsturi, tomēr tos var izvēlēties, veidojot vēstures stāstu. Darbam noder gan attēli dažādās grāmatās, tai skaitā mācību grāmatās, gan internetā. Ieteicams izmantot VISC piedāvāto digitalizēto attēlu kolekciju mācību stundām. Aktivitātē iespējams aktualizēt mūsdienīgas tehnoloģijas. Darba uzdevumi, kas veicami ar datora un interneta palīdzību, paver skolēniem iespēju darboties</p>	Vēstures avots, attēlu avoti, vēsturiskās informācijas avots, laika līnija,	16., 17., 20., 22., 23., 26., 38.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>viņiem ērti lietojamā vidē, kā arī veidot mūsdienīgas darba prezentācijas. Tomēr, kā jau norādīts iepriekš, skolotājam, lai uzdotu skolēniem darboties ar internetā atrodamiem tematam atbilstošiem attēliem, ir jāveic iepriekšējs sagatavošanās darbs. Dažādu uzdevumu veikšanai skolēni var zīmēt, papildināt zīmējumus, aplicēt, veidot maketus u.tml. Pagātnes attēlu salīdzināšanu ar mūsdienām piedāvā vairuma skolēnu rīcībā mobilajos telefonos esošie fotoaparāti. Skolēns var salīdzināt attēlā redzamo pagātni ar mūsdienām. Tie var būt vieni un tie paši cilvēki, priekšmeti vai vietas, kas atainotas pagātnes attēlos un skolēnu veidotajās fotogrāfijās. Tādējādi iespējams akcentēt skolēna kā vēstures dalībnieka lomu.</p> <p>Skolotājs sagatavo aizvēstures perioda attēlus. Kā pirmo demonstrē akmens laikmeta cirvi. Tā kā skolēni pasaules vēsturē jau ir apguvuši aizvēstures periodu, tad skolēniem vajadzētu izprast, kāds priekšmets attēlā tiek demonstrēts. Skolotājs demonstrē attēlus ar akmens laikmeta citu materiālu darbarīkiem. Atbildot uz jautājumu, ar kāda materiāla darbarīkiem varēja izgatavot akmens cirvi un citu materiālu darbarīkus, skolotājs virza skolēnus uz secinājumu, par to, kāds bija darbarīku izgatavošanas process. Tālāk tiek apskatīts, kas un kāpēc izmantoja šādus darbarīkus. Tiek demonstrēti akmens laikmeta attēli par cilvēku nodarbošanos, ikdienas dzīvi.</p> <p>Pēc tam tiek demonstrēts aizvēstures perioda metāla (dzelzs) cirvis un citi šī laikmeta darbarīki. Skolēni var veidot salīdzinošo tabulu par abos laikmetos izmantojamajiem darbarīkiem. Skolotājs, izmantojot prātavētras metodi, rosina skolēnus izteikt versijas, kā veidojās cilvēku dzīve, mainoties darbarīku izgatavošanas materiāliem. Tiek aplūkoti atbilstoši attēli. Notiek saruna par progresu, regresu un pārmaiņām, skolēni saskata to izpausmes aizvēstures periodā.</p> <p>Līdzīgi ir izmantojami attēli par vēstures periodu un laikmetu tālāku attīstību, progresu, regresu un pārmaiņām tajos, kā arī iespējams aplūkot kādu objektu pārmaiņas īsākā vai ilgākā laika posmā, piemēram, darbarīku tālāku attīstību, apģērba, apavu, rotu, tradīciju un reliģijas izmaiņas.</p> <p>Skolēni var veidot tematiski grupētu attēlu izstādes, izmantojot skolotāja piedāvātos, žurnālos vai internetā sameklētos attēlus. Organizējot izstādi, skolēni ievēro attēlu hronoloģisko secību.</p> <p>Skolēniem iespējams izstrādāt radošus darbus, kuros vizuāli ir atspoguļotas saskatītās pārmaiņas. Tāpat arī var apkopot pētījuma rezultātus, piemēram, "Pārmaiņu</p>	<p>kopīgais un atšķirīgais, laikmeti, fakts, viedoklis, arguments.</p>	

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>grāmatā", kuras izveidošanai kā paraugu izmanto <u>19. darba lapu</u> "Kā mainījās _____". Attēlu skaits var tikt palielināts atbilstoši skolēna veiktā pētījuma rezultātiem. Skolēni vienojas, kādus objektus un kādā laika posmā attēlos, lai pēc iespējas vispusīgāk atspoguļotu laika gaitā notikušās pārmaiņas. Darba rezultātus skolēni var prezentēt, izmantojot tehnoloģijas. Veidojot pētījuma prezentāciju, skolēni ievēro attēlu hronoloģisko secību.</p> <p>Pēc tam, kad skolēni ir prezentējuši sava darba rezultātus, skolotājs rosina uzdot jautājumus par to, kas palicis neskaidrs un ko vēl vēlētos uzzināt. Atkarībā no skolēnu skaita jautājumus var uzdot un pierakstīt, strādājot visiem kopā vai grupās. Uzdotie jautājumi tiek apkopoti. Ja uz kādu no tiem var atbildēt, izmantojot no attēliem iegūstamo informāciju, tad atbildes tiek meklētas, bet jautājums no saraksta svītrots. Skolēni izprot, ka viena veida informācijas avoti ne vienmēr var sniegt atbildes uz jautājumiem par vēsturi.</p>		
3.	Latvijas vēsture vēsturiskās informācijas avotos	<p>Lai arī skolēniem jau ir pieredze izmantot skolas bibliotēku, skolotājs iepazīstina skolēnus ar to kā vēsturiskās informācijas atrašanas vietu. Skolotājs raksturo aspektus, kā internetā atrast vēsturisko informāciju. Tāpat arī skolēniem tiek atgādināts, ka vēsturisko informāciju iespējams iegūt muzejā.</p> <p>Skolotājs ir apkopojis iepriekšējā aktivitātē skolēnu uzdotos jautājumus un izveidojis skolēniem darba uzdevumus, lai viņi patstāvīgi varētu meklēt atbildes uz pašu uzdotajiem jautājumiem. Darba uzdevumi veidoti atbilstoši skolēnu vecumposma īpatnībām, skolēnu jautājumi ir pārveidoti tā, lai skolēns, iegūstot noteiktu informācijas daudzumu, varētu uz tiem atbildēt. Skolotājs konsultē skolēnus, kur un kādu informāciju meklēt, piedāvā mācību literatūru, papildliteratūru, atbild uz vēstures satura jautājumiem, kā arī par dažādos informācijas avotos atrastās informācijas kvalitāti, īpaši par interneta resursos atrasto. Daļēji skolēni pētījumu veic mācību stundas laikā, tomēr šajā gadījumā paredzēts patstāvīgs pētījums. Skolotājs var rosināt skolēnus meklēt atbildes uz saviem jautājumiem arī muzejā individuāli vai organizēta apmeklējuma laikā.</p> <p>Kad skolēni individuāli ir atraduši atbildes uz saviem pētnieciskajiem jautājumiem, skolotājs viņus apvieno grupās atbilstoši tematam. Grupas ietvaros skolēni apmainās ar informāciju, veidojot kopīgu vēstures stāstu un atbildot uz pašu izvirzītajiem jautājumiem iepriekšējās aktivitātes laikā. Materiāli tiek noformēti prezentēšanai pārējām grupām, piemēram, skolēni var veidot melnrakstu mapi kā vēsturiskās</p>	Vēsturiskās informācijas avoti, viedoklis, arguments, cēloņi un sekas, vēstures periods.	3., 4., 7., 10., 14., 19., 24., 25., 39., 40.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>izmeklēšanas dokumentāciju ("Lieta Nr. 1!"), kurā apkopo pētījuma veikšanas laikā izdarītās piezīmes, iegūtos attēlus, avīžu izgriezumus, jautājumu atbildes. Presentācijas tiek veiktas, ievērojot pētāmo jautājumu hronoloģisko secību. Skolēni kopā ar skolotāju pārliecinās, vai uz pašu izvirzītajiem jautājumiem ir iegūtas atbildes.</p> <p>Skolotājs lūdz atcerēties skolēnus, ka tikai svarīgākie notikumi kļūst par vēsturi. Skolēni grupās vērtē, cik, viņuprāt, būtiski Latvijas vēsturē ir notikumi, kas iekļauti veiktajos pētījumos. Katrā grupā ir ne vairāk kā pieci skolēni. Vērtējums tiek veikts kopā, grupai aizpildot <u>20. darba lapu</u> "Cik būtisks ir šis Latvijas vēstures notikums?". Pēc uzdevuma izpildes grupas prezentē savu viedokli.</p> <p>Skolotājs skaidro, ka katram notikumam ir cēlonis un sekas, turklāt gan cēloņi, gan sekas var būt vairāki. Lai noskaidrotu kāda notikuma cēloņus, nepieciešams aplūkot vēstures notikumus, kas norisinājušies pirms tam, jo katra vēstures notikuma cēlonis ir kāda iepriekšējā notikuma vai vairāku notikumu sekas. Lai noskaidrotu notikuma sekas, ir būtiski izpētīt, ko ir ietekmējis un mainījis aplūkojamais notikums nākotnē. Turpinājumā skolēni veic tādu pat izpēti darbu kā aktivitātes sākumā, tikai uzdevums šoreiz ir darba grupai, kura aizpilda <u>21. darba lapu</u> "Cēloņi, notikums un sekas". Ja nepieciešams, skolotājs konsultē. Darba grupas rezultāti tiek prezentēti pārējiem.</p> <p>Jautājumi, kuri iepriekšējās aktivitātes laikā tika uzdoti par vēsturi un uz kuriem skolēni atrada atbildes, var būt par visdažādākajiem vēstures notikumiem. Skolotājam jāizvērtē, kā tie veido Latvijas vēstures stāstu no aizvēstures līdz mūsdienām un kuri būtiski Latvijas vēstures notikumi darba procesā nav aplūkoti. Ja skolēnu jautājumi ir bijuši vairāk saistīti ar, piemēram, dažādu priekšmetu attīstību vēstures laikā, nākamās aktivitātes plāno, saturiski akcentējot Latvijas vēstures nozīmīgākos notikumus. Iespējams, skolēni atbilstoši savam vecumposmam tos jau ir aplūkojuši, tāpēc skolotāja uzdevums ir novērtēt, kāda papildu informācija vienotai vēstures ainai vēl ir nepieciešama.</p> <p>Skolotājs aicina veidot kopīgu laika līniju par būtiskākajiem Latvijas vēstures notikumiem un papildina to ar trūkstāšo informāciju. Var izmantot jau iepriekš aplūkotus laika līnijas veidošanas paņēmienus, visiem vienojoties par pieņemamāko tās izpildes veidu. Laika līnija pēc tās izveides klasē atrodas redzamā vietā vismaz līdz temata apguves beigām.</p>		

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>Skolotājs var lūgt skolēnus individuāli, pāros vai grupās pa trīs veidot vēsturisku spēli pēc galda spēles "Cirks" parauga. Skolotājs paskaidro, kādi ir spēles veidošanas nosacījumi, kādus notikumus nepieciešams iekļaut spēlē, kā noformēt spēli, piemēram, ar attēlu avotu kopijām. Instrukcija ir atkarīga no tā, kādu mērķi šim uzdevumam izvirza skolotājs, kāda informācija un kādi materiāli skolēnam ir pieejami. Veidojot spēli, skolēni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nostiprinās zināšanas un izpratni par Latvijas vēstures būtiskākajiem notikumiem; • vērtēs vēstures notikumus; • saskatīs notikumu cēloņus un sekas, kā arī to savstarpējo saistību; • saskatīs progresu un regresu vēstures notikumos; • vizualizēs vēstures notikumus. <p>Pēc izgatavošanas spēles tiek savstarpēji prezentētas. Var tikt organizēts spēļu turnīrs.</p>		
4.	Latvijas vēsture vēsturisko personu biogrāfijās	<p>Skolotājs uzsāk sarunu par cilvēka vietu un nozīmi vēsturē, par to, kā cilvēks var ietekmēt vēstures notikumus, vai vēsture būtu citādāka, ja tajā nebūtu bijušas tagad zināmas vēsturiskas personas.</p> <p>Skolotājs var organizēt muzeja apmeklējumu, ja ekspozīcijā ir iespējams iepazīties ar kādas personas biogrāfiju un lomu vēsturē.</p> <p>Skolotājs izvēlas vismaz divas Latvijas vēsturē ievērojamas personas, ar kurām mācību procesa laikā iepazīstināt skolēnus. Aplūkojamo personu skaits var būt lielāks, tomēr aktivitātes mērķis ir radīt izpratni par cilvēka vietu un nozīmi vēsturē, sākt aplūkot jautājumu par stereotipu un mītu rašanos vēsturē. Svarīgi, lai viena no personām būtu dzīvojusi un darbojusies Latvijā līdz 20. gadsimtam un ir sabiedrībā zināma, piemēram, hercogs Jēkabs. Skolotājs iepazīstina skolēnus ar šo personu biogrāfiju, aicina pašus izpētīt kādu šīs personas darbības aspektu un demonstrē attēlu avotus.</p> <p>Skolotājs aicina skolēnus izpildīt uzdevumu <u>22. darba lapā</u> "Intervija: viedoklis par vēsturisku personu mūsdienās". Uzdevums tiek veikts par iepriekš mācību procesā aplūkoto vēsturisko personu, kura dzīvoja un darbojās līdz 20. gadsimtam. Lai uzdevumu veiktu, skolēniem ir jāintervē trīs cilvēki. Skolotājs kopā ar skolēniem</p>	Cilvēks vēsturē, vēsturiska persona, viedoklis, arguments.	15., 35., 36., 41.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>atkārto intervijas veikšanas nosacījumus.</p> <p>Skolotājs aicina skolēnus aizpildīt <u>23. darba lapu</u> "Vēstule vēsturiskai personai". Pirms uzdevuma veikšanas skolotājs rosina skolēnus iejusties laikmetā, kurā dzīvojuši vēsturiskā persona. Tāpat skolotājs atgādina, ka vēstulē ir uzruna, teksts, paraksts un datums.</p>		
5.	Latvijas vēsture aculiecinieku stāstos	<p>Skolēni jau ir iepazinušies ar mutvārdu vēstures avotu veidu un iespējām tos izmantot. Skolotājs pārrunā šīs avotu grupas nozīmīgumu, norāda, cik šī avotu grupa ir, lai iegūtu svarīgu vispusīgu vēstures stāstu.</p> <p>Īstenojot šo aktivitāti, jāņem vērā, ka skolēni ir Latvijas vēstures apguves sākumā, tāpēc viņi tikai mācās izprast tik subjektīvu vēstures avotu veidu kā mutvārdu avoti, kā arī viņiem nav pieredzes diskutēt par pretrunīgiem vēstures jautājumiem. Tāpat arī jāatceras, ka pastāv stereotipu veidošanās risks, nekritiski pieejot vecākās paaudzes cilvēku stāstītajam. Tāpēc aktivitātes tematam jābūt tādām, ar kuru skolēns var pilnvērtīgi darboties. Piemēram, mācību priekšmeta programmas parauga obligātā satura sadaļā noteikts, ka skolēni 6. klasē iepazīstas ar savas ģimenes vēsturi, bet 9. klasē – ar sociālo un kultūras dzīvi LPSR. Tādējādi varētu ieteikt aplūkot jautājumu par skolu un skolēniem LPSR. Temats varētu būt arī saistošs, meklējot kopīgo un atšķirīgo pagātnes un mūsdienu skolas dzīvē.</p> <p>Katrs skolēns iepazīstas ar fotogrāfiju, kurā redzams kāds notikums, kāda situācija skolā. Klase var strādāt ar vienu fotoattēlu vai arī tie var būt atšķirīgi skolēnu grupām vai katram skolēnam. Skolotājs var mudināt skolēnus lūgt vecākiem izmantot mācību procesā fotogrāfiju no ģimenes arhīva. Šo fotoattēlu vēlams nokopēt, lai darba procesā netiktu bojāts oriģināls.</p> <p>Darba procesā skolotājs uzdod skolēniem veicamā pētījuma uzdevumus:</p> <p>Skolēns aplūko fotogrāfiju un izdomā fotogrāfijai nosaukumu.</p> <p>Skolēns iepazīstas ar to, kas redzams fotogrāfijā, izveido aprakstu.</p> <p>Skolēns lūdz vairākus cilvēkus, kuri skolas gaitas beiguši pirms 1991. gada, raksturot to savas skolas dzīves aspektu, kas attēlots fotogrāfijā. Gatavojoties intervijai, skolēns var sagatavot jautājumu lapu, bet iespējams arī pierakstīt intervējamā stāstījumu. Skolēns lūdz intervējamā viedokli par skolas gaitu salīdzinājumu toreiz un to, kā viņš vērtē skolas dzīvi mūsdienās. Skolēnam būtiski atcerēties, ka intervijas laikā ir nepieciešams izturēties ar cieņu pret intervējamā viedokli un stāstītā saturu.</p>	Vēstures avoti, mutvārdu avoti, tolerance, viedoklis, argumenti, diskusija.	18., 31., 33., 34.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>Skolēns var lūgt intervējamo paskaidrot kādu fotogrāfijas elementu, ja viņš neizprot tā nozīmi.</p> <p>Skolēns, izmantojot fotogrāfijas saturu un intervijās iegūto informāciju, izveido aprakstu par attēlā redzamo skolas dzīves aspektu. Skolēns salīdzina to ar atbilstošu savu pieredzi. Skolotājs var izstrādāt apraksta vērtēšanas kritērijus, ar kuriem pirms darba veikšanas iepazīstina skolēnus.</p> <p>Noslēgumā skolēni var veidot fotogrāfiju kolāžu un inscenēt fotogrāfijās redzamos sižetus, atrodot dažādās vietās un atšķirīgos laika periodos uzņemto fotogrāfiju vienojošus elementus.</p> <p>Klasē tiek organizēta diskusija, vai un kāpēc viedokļi par skolu un salīdzinājums par skolu agrāk un tagad ir atšķirīgs.</p> <p>Skolotājs rosina skolēnus veidot jautājumus par to, kas palicis neskaidrs par skolas dzīvi pirms 1991. gada.</p> <p>Ar jautājumiem par skolas dzīvi skolēni var vēlreiz uzrunāt savus iepriekš intervētos cilvēkus, atbildes kopīgi pārspriežot klasē. Skolotājam jāseko līdzi, lai pretrunīgu viedokļu gadījumā klasē neveidotos konfliktsituācija, bet kopā ar skolēniem jāatrod atbilde, kāpēc ir vērojama intervējamo viedokļu atšķirības.</p> <p>Ja skolēniem ir radušies jautājumi, kas saistās ar vēsturisko kontekstu, skolotājs var piedāvāt skolēniem mācību literatūru, kas atbilst viņu vecumposma vēstures izpratnes un grāmatas valodas atbilstības līmenim, vai pats atbild uz jautājumiem.</p>		
6.	Latvijas vēsture kultūrvēsturiskos pieminekļos	<p>Skolotājs, izmantojot prātavētras metodi, rosina skolēnus izteikt priekšlikums, kas, viņuprāt, ir Latvijas simbols. Prātavētras laikā visas izteiktās idejas uzraksta uz tāfeles.</p> <p>Skolotājs kopā ar skolēniem sagrupē uz tāfeles uzrakstīto un katrai grupai uzraksta nosaukumu. Nenoliedzami būs minēti piemēri, kas nav tieši saistīti ar vēsturi, piemēram, sportisti, mākslinieki. Uzsverot katras grupas nozīmību, skolotājs argumentēti norāda, par kurām Latvijas simbolu grupām tiks runāts tālākajā mācību procesā.</p> <p>Latvijas Republikas himna, karogs un ģerbonis ir valsts simboli. Tā kā temats par šiem Latvijas simboliem skolēniem ir pazīstams jau no mācību priekšmetā "Sociālās zinības" apgūtā, skolotājam nepieciešams uzsvērt to saistību ar notikumiem Latvijas vēsturē, kā arī īstenot aktivitātes, lai pārliecinātos, ka skolēni valsts simbolus var arī raksturot.</p>	Kultūrvēsturisks piemineklis, simbols, valsts svētki un atceres dienas.	5., 6., 8., 9., 27., 37.

Nr. p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Akcentējamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts programmas paraugā (Nr.)
		<p>Paredzams, ka viena no simbolu grupām būs kultūrvēsturiskie pieminekļi. Pat gadījumā, ja būtu minēts, piemēram, tikai Brīvības piemineklis, tas parāda, ka skolēni, ja viņiem būtu plašāka informācija, šādu grupu veidotu. Skolotājs norāda, ka ir kultūrvēsturiskie pieminekļi, kas saistīti ar valsts svētkiem un atceres dienām.</p> <p>Izmantojot <u>24. darba lapu</u> "Valsts svētki un atceres dienas", skolēni kopā ar skolotāju atzīmē kultūrvēsturisko pieminekļu piemērus, kas varētu tikt apmeklēti svētku un atceres dienu laikā un kas ir to simboli. Tie var būt gan visas Latvijas, gan vietējas nozīmes kultūrvēsturiski pieminekļi. Skolotājs norāda, ka šajā sarakstā nav iekļauti pilnīgi visi Latvijas Republikā atzīmējamie svētki un visas atceres un piemiņas dienas. Ja skolotājs vēlas, viņš var šo sarakstu papildināt atbilstoši Latvijas Republikas likumam "Par svētku un atceres dienām".</p> <p>Nākamā uzdevuma veikšanai skolotājs sagatavo materiālus, kurus izmantojot skolēni varētu izpētīt un raksturot svētku un atceres dienām atbilstošos pieminekļus un ar valsts svētkiem un piemiņas dienām saistītos vēstures notikumus. Vēlams arī skolotāja stāstījums.</p> <p>Skolēni veido kultūrvēsturisko pieminekļu pasi (<u>25. darba lapa</u> "Latvijas pieminekļu pase"), kura apstiprina tajā iekļauto kultūrvēsturisko pieminekļu simbolisko nozīmi.</p>		

Darba lapas

Pārdomu lapa

1. Ko es šodien iemācījos vēstures stundā?

2. Cik vērtīgas man ir jauniegūtās zināšanas un prasmes?

3. Cik labi es klausījos skolotājā un savos klasesbiedros?

4. Cik labi es līdzdarbojos vēstures stundā?

5. Kā es jutos vēstures stundā?

6. Kāpēc es tā jutos?

Tests. Ko es zinu par savu pagātņi?

Šis tests ir labs sākuma punkts, lai uzzinātu, cik tu zini par savu vēsturi. Atbildi uz jautājumiem! Noteikums: nelūdz nevienam palīdzību, lai izpildītu uzdevumu! Ja arī paliks neatbildēti jautājumi, tu varēsi uz tiem rast atbildes, izpildot nākamo uzdevumu.

1. Kāds ir tava tēva vārds un uzvārds? _____
2. Kur viņš ir dzimis? _____
3. Kad viņš ir dzimis? Datums _____ Mēnesis _____ Gads _____
4. Kāds ir tavas mātes vārds un uzvārds? _____
5. Kāds bija tavas mātes pirmslaulības uzvārds (meitas uzvārds)? _____
_____
6. Kur viņa ir dzimusi? _____
7. Kad viņa ir dzimusi? Datums _____ Mēnesis _____ Gads _____
8. Kā sauc tavu vecāku vecākus?
  - a) Tēva tēva vārds un uzvārds _____
  - b) Tēva mātes vārds un uzvārds _____
  - c) Mātes tēva vārds un uzvārds _____
  - d) Mātes mātes vārds un uzvārds _____
9. Kur un kad ir dzimuši tavi vecvecāki?
  - a) Tēva tēvs _____
  - b) Tēva māte _____
  - c) Mātes tēvs _____
  - d) Mātes māte _____
10. Ja tavai ģimenei ir radnieki, kas dzīvo ārpus Latvijas, kurā (-ās) valstīs viņi dzīvo?
_____
_____

A. Kā tu vari uzzināt trūkstošo informāciju un aizpildīt šobrīd tukšās ailes testā?

B. Ko vēl tu vēlies uzzināt par savas ģimenes vēsturi? Izveido jautājumu sarakstu!

Palūdz kādam vecākās paaudzes ģimenes loceklim pārbaudīt tavas atbildes uz testa jautājumiem! Par katru pareizu vai gandrīz pareizu atbildi – 1 punkts. Saskaiti iegūtos punktus!

Testa rezultāti

16–13 punkti. Apsveicami, tu daudz zini par savas ģimenes vēsturi!

12–9 punkti. Labi, tomēr vēl daudz kas jāuzzina, lai tu varētu teikt, ka zini savas ģimenes vēsturi!

8–5 punkti. Nav slikti, tomēr zināšanu par savas ģimenes vēsturi nekad nav par daudz!

4–1 punkts. Saņemies, savas ģimenes vēsture ir jāzina, lai saprastu daudzas lietas, kas noris ap tevi!

0 punktu. Vai tu vari pats (-i) sev atbildēt, kāpēc nepildīji šo testu?

Neuztraucies, ja testā iegūto punktu summa nav liela! Cilvēki bieži zina visai maz par savas ģimenes vēsturi. Pamēģini pārbaudīt vēl kādu, iedodot atbildēt uz šī testa jautājumiem!

Tomēr ģimenes vēsture ir stāsts par tevi pašu. Un tagad tev ir iespēja uzsākt nebūt ne vieglo sevis iepazīšanas ceļu. Izmantojot tev pieejamos informācijas iegūšanas veidus, atbildi uz tiem testa jautājumiem, uz kuriem tu nezināji atbildes! Izlabo nepareizās atbildes!

Ko es varu uzzināt par pagātņi, izpētot ģimenes fotogrāfiju?

Izvēlies vienu fotogrāfiju no kolāžas pētījuma veikšanai! Atzīmē to!
Izpēti fotogrāfiju! Atbildi uz jautājumiem!

1. Kas ir attēlots šajā fotogrāfijā?

2. Kad varētu būt izdarīts šis fotouzņēmums? Kas varētu būt šīs fotogrāfijas autors?

3. Kāpēc, tavuprāt, ir izdarīts šis fotouzņēmums?

4. Kādu informāciju fotogrāfija sniedz par to, kas tajā redzams?

5. Kas ir atšķirīgs pārējās kolāžas fotogrāfijās?

6. Kāpēc šajos fotoattēlos ir vērojamas atšķirības?

7. Kāda papildu informācija par pagātņi nepieciešama, lai labāk izprastu to, kas attēlots fotogrāfijās?

Manu ģimenes fotogrāfiju vēstījums no pagātnes

Uzraksti, ko tu uzzināji par savas ģimenes vēsturi, izpētot tās pagātni fotogrāfijās!
Vēlreiz aplūko fotogrāfijas un raksturo tur redzamās pagātnē notikušās pārmaiņas!

Par savas ģimenes vēsturi es uzzināju _____

Izpētot fotogrāfijas, es redzu, ka laika gaitā ir notikušas pārmaiņas. Pirmkārt, __

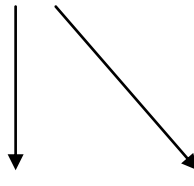
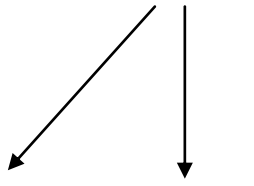
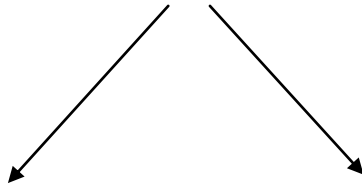

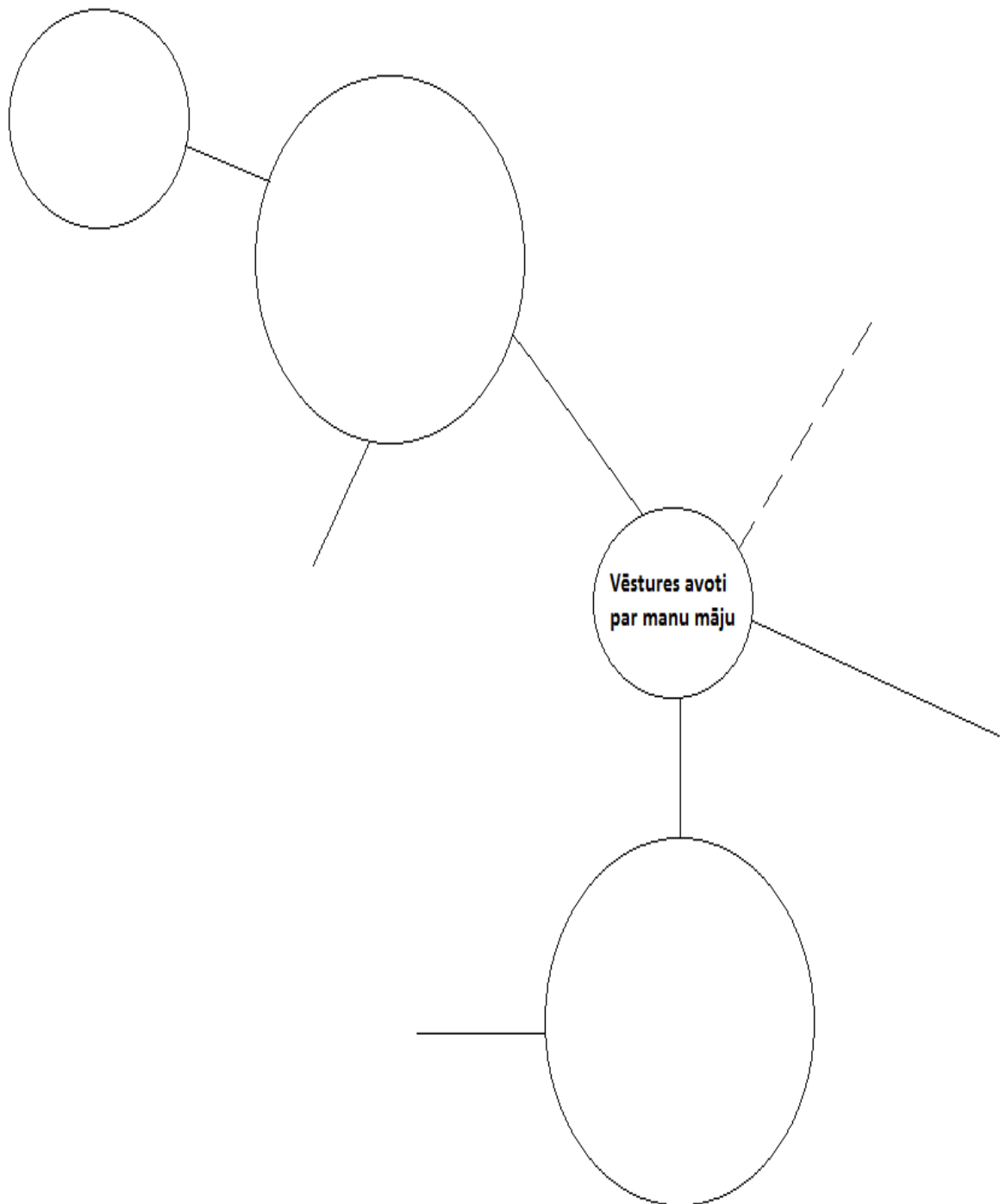

Dzimtas koks

Mana māja

Domu kartē ieraksti vēstures avotu veidus, ar kuru palīdzību var pētīt tavu māju, un vismaz vienu katrai vēstures avotu grupai atbilstošu piemēru! Domu karti vari ilustrēt.

Pārmaiņas manā skolā

Vēstures liecībās saskati trīs kopīgas un trīs atšķirīgas iezīmes savas skolas dzīvē pagātnē un mūsdienās! Aizpildi tabulu!

Kopīgais	Atšķirīgais	
	pagātnē	mūsdienās

Atbildi uz jautājumiem!

Kāpēc skolas dzīvē pagātnē un mūsdienās ir saskatāmas kopīgas iezīmes?

Kāpēc skolas dzīvē pagātnē un mūsdienās ir saskatāmas atšķirīgas iezīmes?

Pabeidz iesāktos teikumus!

Ja man būtu jāpārceļas nesenā pagātnē, es vislabprātāk mācītos mūsu skolā

laikā, kad _____

_____ .

Vēstures liecības rāda _____

_____

_____ .

Mani pārsteidza vairāki fakti: _____

_____

_____ .

Es uzskatu, ka toreiz, pirmkārt, _____

_____

_____ .

Tāpat arī _____

_____ .

Un visinteresantākais, manuprāt, bija tas, ka _____

_____ .

Tas bija tādēļ, ka _____

_____

_____ .

Tāpēc es vēlētos mācīties _____

_____

_____ .

Muzejā es uzzināju!

Kā sauc muzeju, kurā tu šobrīd atrodi? _____

Ko var uzzināt muzejā? _____

_____

Kāds eksponāts tev ir jāatrod un jāizpēta? _____

Kādam vēstures avotu grupai pieder šis eksponāts? _____

Kādus vēl vēstures avotu veidus tu zini? Uzraksti! _____

_____

Kā izskatās vēstures avots vai kas attēlots vēstures avotā? Apraksti to! _____

_____

_____

_____

Ko tu uzzināji, izpētot šo vēstures avotu? _____

_____

_____

_____

Kādi jautājumi radās vai palika neskaidri pēc vēstures avota izpēti? _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Tuvākās apkārtnes vēstures notikums
Faktu lapa

Kad notika? _____

Kur notika? _____

Kas notika? _____

_____

_____

_____

_____

Kāpēc notika? _____

_____

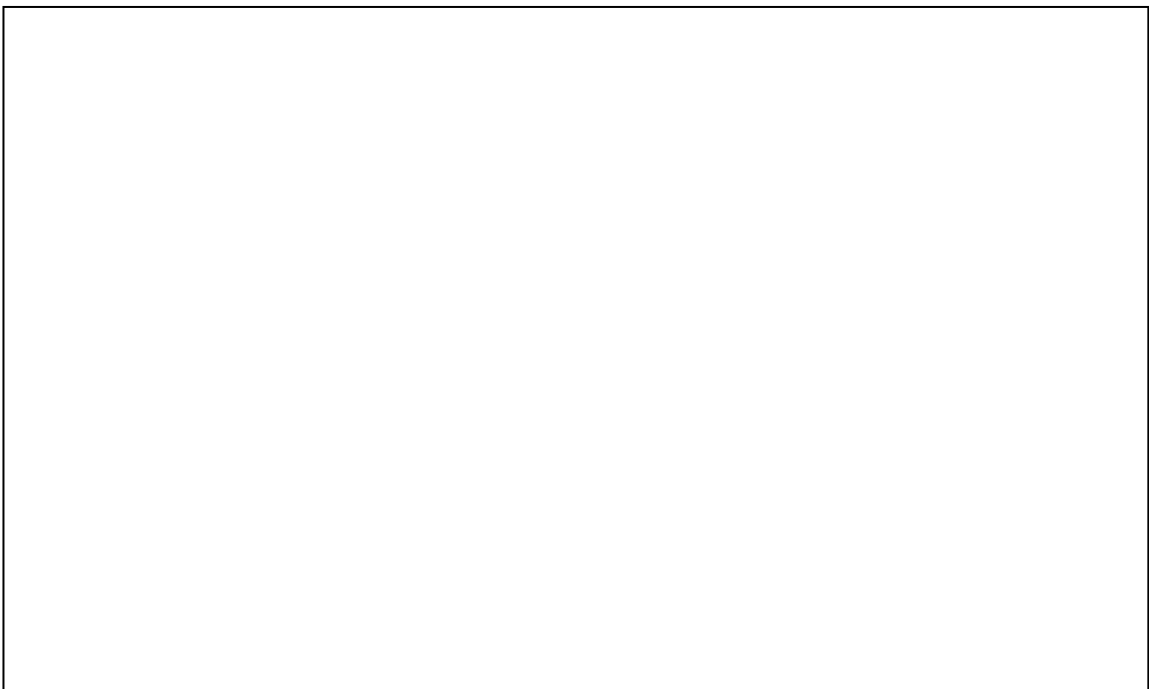
_____

Kas notika pēc tam? _____

_____

_____

Ilustrē notikumu!

Izpētot vēstures pieminekli, es uzzināju!

Ar kādu vēstures notikumu vai vēsturisku personu ir saistīts vēstures piemineklis?

Kam tas ir veltīts? _____

Kur atrodas vēstures piemineklis? _____

Raksturo vēstures pieminekļa apkārtni! _____

Ierosini, kādi teritorijas sakopšanas darbi būtu jāveic pieminekļa apkārtnē! _____

_____

Uzraksti, ko tu redzi, aplūkojot vēstures pieminekli! _____

_____

_____

_____

Ko tu uzzināji, izpētot šo vēstures pieminekli? _____

_____

_____

_____

_____

_____

Kādi jautājumi radās vai palika neskaidri pēc vēstures avota izpētes? _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Intervija: tuvākās apkārtnes pieminekļi

Lai izpētītu _____, intervē kādu tev pazīstamu cilvēku, kurš var pastāstīt par šo pieminekli un notikumiem, par kuriem tas liecina!

Pirms intervijas izdomā piecus jautājumus, kurus uzdosi intervējamajam! Atceries, ka tev ir jālūdz atļauja intervijai un jāpaskaidro, kāpēc tu vēlies uzdot jautājumus! Neaizmirsti uzrakstīt, kad un ko tu esi intervējis!

1. jautājums _____

2. jautājums _____

3. jautājums _____

4. jautājums _____

5. jautājums _____

Es intervēju:

Intervijā es uzzināju:

Intervija: tuvākās apkārtnes vēstures notikumi

Lai izpētītu _____, intervē kādu tev pazīstamu cilvēku, kurš var pastāstīt par šo notikumu, tā cēloņiem un sekām!

Pirms intervijas izdomā piecus jautājumus, kurus uzdosi intervējamajam! Atceries, ka tev ir jālūdz atļauja intervijai un jāpaskaidro, kāpēc tu vēlies uzdot jautājumus! Neaizmirsti uzrakstīt, kad un ko tu esi intervējis!

1. jautājums _____

2. jautājums _____

3. jautājums _____

4. jautājums _____

5. jautājums _____

Es intervēju:

Intervijā es uzzināju:

Svarīgākais tuvākās apkārtnes vēstures notikums

Izveido aprakstu par, tavuprāt, svarīgāko tuvākās apkārtnes vēstures notikumu!

Manuprāt, svarīgākais tuvākās apkārtnes vēstures notikums ir...

Šis ir svarīgākais tuvākās apkārtnes vēstures notikums, jo...

Es pierādīju, ka...

Ievērojamākais tuvākās apkārtnes vēstures piemineklis

Izveido aprakstu par, tavuprāt, ievērojamāko tuvākās apkārtnes vēstures pieminekli!

Manuprāt, ievērojamākais tuvākās apkārtnes vēstures piemineklis ir...

Šis ir ievērojamākais tuvākās apkārtnes vēstures piemineklis, jo...

Es pierādīju, ka...

Ievērojamākā vēsturiskā persona tuvākajā apkārtņē

Izveido aprakstu par, tavuprāt, ievērojamāko vēsturisko personu tuvākajā apkārtņē!

Manuprāt, ievērojamākā vēsturiskā persona tuvākajā apkārtņē ir...

Šī ir ievērojamākā vēsturiskā persona tuvākajā apkārtņē, jo...

Es pierādīju, ka...

Ko es varu uzzināt par pagātņi, izpētot karti?

Izpēti karti un uzraksti ziņojumu par to, kas tajā attēlots!

Kad? _____

_____

Kur? _____

_____

Kas? _____

_____

_____

_____

_____

Kā? _____

_____

_____

_____

_____

Kāpēc tā notika? _____

_____

_____

_____

Kas varētu notikt turpmāk? _____

_____

_____

_____

Kartes analīze

Kāds ir kartes nosaukums? _____

Kāds laika posms ir attēlots kartē? _____

Kad karte ir radusies? _____

Kas ir karti izveidojis un to izdevis? _____

Kāpēc karte ir izveidota? _____

Kas attēlots šajā kartē? _____

Kuras trīs lietas šajā kartē, tavuprāt, ir nozīmīgas?

- _____
- _____
- _____

Kādas informācijas šajā kartē pietrūkst? _____

Kā karte papildināja informāciju par aplūkojamo jautājumu, kuru tu jau zini? _____

Vai informācija, kas ietverta kartē, ir vai nav pretrunā ar to informāciju, kuru tu jau zini par šo notikumu? Paskaidro! _____

Kā mainījās _____

Papildini darba lapas nosaukumu, ierakstot tajā, ko tu pētīji! Uzzīmē vai ielīmē tā attēlu tabulā! Tu vari veidot vairāk nekā divu attēlu galeriju, pievienojot papildu lapu.

1. attēls	2. attēls

Izveido aprakstu par katru attēlu! Katra attēla aprakstā norādi, kuram laika posmam tas ir raksturīgs!

1. attēls:

--

2. attēls:

--

Cik būtisks ir šis Latvijas vēstures notikums?

Jūs jau esat pētījuši un iepazinušies ar dažādiem Latvijas vēstures notikumiem. Izvērtējiet, cik tie ir būtiski Latvijas vēstures notikumi! Katrs izvēlieties, jūsuprāt, svarīgāko un ierakstiet to tabulā!

1. viedoklis	
2. viedoklis	
3. viedoklis	
4. viedoklis	
5. viedoklis	

Grupā vienojieties, kurš no šiem notikumiem ir vissvarīgākais. Uzrakstiet pamatojumu, kāpēc jūs izvēlējāties tieši šo notikumu!

Mūsuprāt, būtisks vēstures notikums ir _____

_____ .

Šis vēstures notikums ir būtisks, jo

• _____
_____

_____

• _____
_____

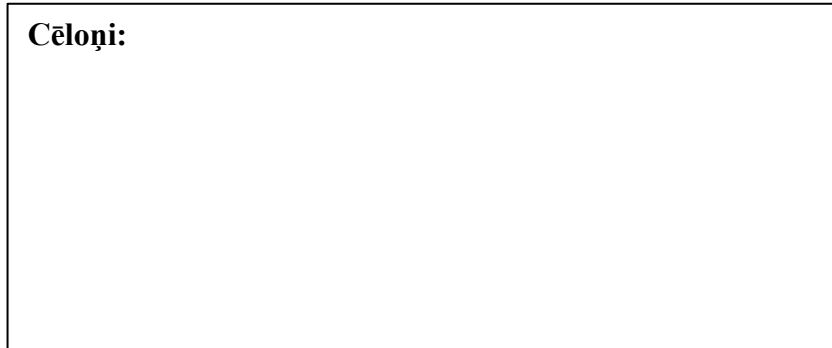
_____

• _____
_____

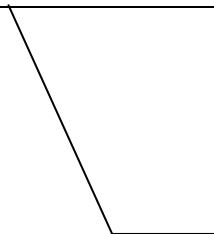
_____

Cēloņi, notikums un sekas

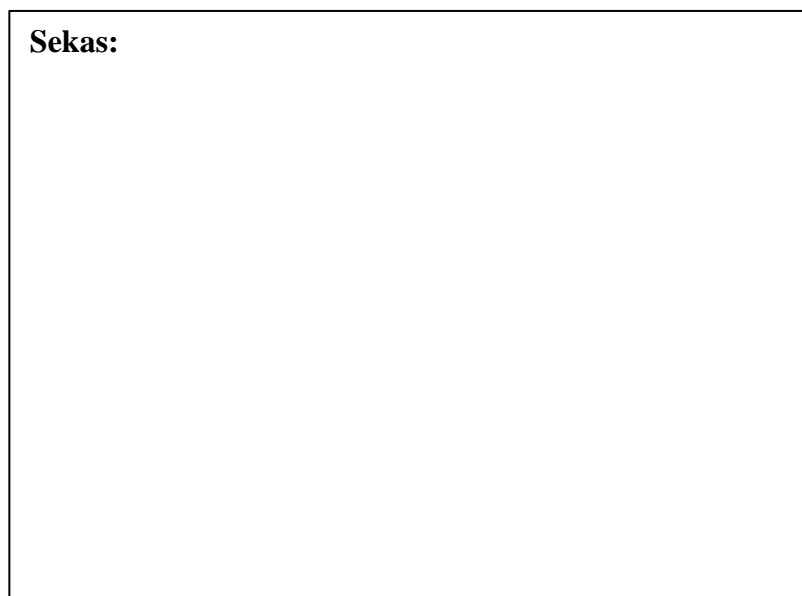
Cēloņi:

Notikums:

Sekas:

Intervija: viedoklis par _____ mūsdienās

Ieraksti darba lapas nosaukumā, par kādu vēsturisku personu tu veiksi interviju!

Nointervē vecākus, radus vai citus pieaugušos!

1. Palūdz cilvēkam, kuru tu intervē, īsi (ar pieciem vārdiem) raksturot vēsturisko personu!
2. Tā kā tu jau esi pazīstams ar šīs vēsturiskās personas biogrāfiju un darbību Latvijas teritorijā, tev ir izveidojies viedoklis, kā šo cilvēku var vērtēt. Pajautā intervējamajam, vai viņš piekrīt tavam viedoklim!
3. Noskaidro, kā cilvēkam, kuru intervē, ir veidojies viedoklis par šo vēsturisko personu: skolas laikā, lasot vēstures grāmatas, skatoties filmas, klausoties leģendas un nostāstus par laiku, kad šī vēsturiskā persona dzīvoja!

Pēc intervijas aizpildi tabulu!

	1. intervija	2. intervija	3. intervija
1. jautājums			
2. jautājums			
3. jautājums			

Uzraksti secinājumus par to, vai lielākā daļa cilvēku vērtēja šo vēsturisko personu pozitīvi vai negatīvi, kā visbiežāk raksturoja un kā galvenokārt veidojies viedoklis par šo personu!

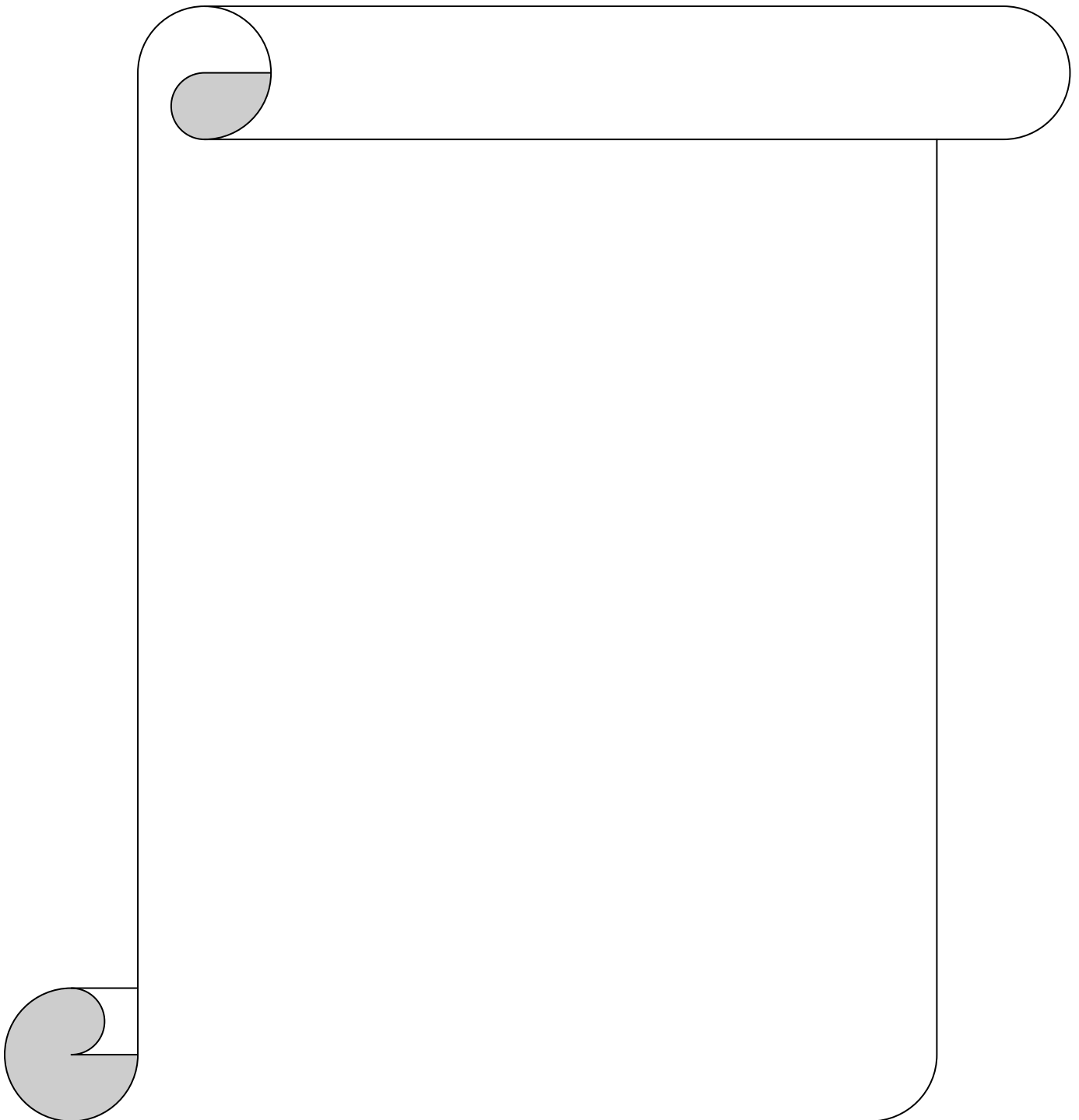

Vēstule vēsturiskai personai

Uzraksti vēstuli kādai vēsturiskai personai! Izmantojot savas zināšanas un pieejamo papildinformāciju, novērtē kādu viņa darbības aspektu! Ja to vērtē pozitīvi, izsaki viņam pateicību par paveikto! Ja vērtē šā cilvēka kādu rīcību negatīvi, izsaki viņam priekšlikumu, kā rīkoties, lai viedoklis par viņu mainītos! Vēsturiskās personas darbības vērtējumu pamato ar faktiem! Atceries, ka pastāv saistības starp laikmetu, kurā cilvēks dzīvojis un notikumiem viņa dzīvē!

Valsts svētki un atceres dienas

Svētku un atceres dienas	Piemineklis
4. maijs – Latvijas Republikas Neatkarības deklarācijas pasludināšanas diena	
18. novembris – Latvijas Republikas Proklamēšanas diena	
20. janvāris – 1991. gada barikāžu aizstāvju atceres diena	
25. marts – Komunistiskā genocīda upuru piemiņas diena	
14. jūnijs – Komunistiskā genocīda upuru piemiņas diena	
4. jūlijs – Ebreju tautas genocīda upuru piemiņas diena	
23. augusts – staļinisma un nacisma upuru atceres diena	
11. novembris – Lāčplēša diena	

Latvijas pieminekļu pase

Izveido pasi tiem pieminekļiem, kurus tu varētu apmeklēt valsts svētku un atceres dienu pasākumu laikā un kuri ir uzskatāmi par valsts svētku un atceres dienu simboliem! Katra pieminekļa aprakstam jāiekļaujas vienā lapaspusē. Izveido pasei vāciņus un visas lapas sastiprini kopā!

Piemineklis:

Pieminekļa atrašanās vieta:

Pieminekļa autors un tapšanas laiks:

Vieta pieminekļa attēlam

Pieminekļa apraksts:

Vēstures notikumi, kas saistīti ar pieminekli un valsts svētkiem vai piemiņas dienu, kuru simbolizē šis piemineklis: